

Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder.

- Referat fra møte nr. 1
23.-24. mars, 2022

- Forslag til nytt program 2023-27
 - Forskning på funksjonshinder
 - Arbeids og levekår for mennesker med utviklingshemming
 - Tilrettelagte kulturbygg
 - Endringer i støtteordningen
 - Kommunikasjonssamarbeid om funksjonshinderspørsmål
 - Ekspertseminar om implementering av CRPD
-

Det første av to møter i 2022 ble gjennomført i NordForsk sine lokaler i Oslo 23. og 24. mars.

Nordisk Ministerråds sekretariat for sosiale saker la frem forslag til program for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023-2027 for rådet. Funksjonshinderrådet diskuterte forslaget og kom med en rekke synspunkter og innspill. Rådsmedlemmene ble også oppfordret til å komme med innspill via en online survey.

To miniseminarer; - om forskning på funksjonshinder spørsmål i Norden - og arbeidsdeltakelse og levekår for mennesker med utviklingshemming, og en eksklusjon til Munch museet for å se på bygget og tilgjengelighetsaspekter sto på programmet.

Det Norske ordførerskapet arrangerte et ekspertseminar om implementeringen av CRPD i etterkant av rådsmøtet dagen etter rådsmøte. Medlemmer av rådet deltok som innledere og deltakere.

Rullstollsbrukare diskrimineras när de söker jobb

FUNKTIONSHINDER

AV CHRISTINA LINDSTRÖM, NORDENS VÄLFÄRDSCENTER

28 mar 2022

"En person som sitter i rullstol tvingas söka dubbelt så många jobb för att bli kallad på intervju", säger Elisabeth Ugreninov, forskare från OsloMet. Hon presenterade en del av sin forskning när Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder möttes under förra veckan, med bland annat forskning, arbetsliv och mänskliga rättigheter på dagordning.

[Elisabeth Ugreninov](#) har tillsammans med kollegor vid Oslo Metropolitan University undersökt hur olika jobbansökningar blir behandlade av arbetsgivare i Norge.

Forskarna skickade i väg 1200 fiktiva jobbansökningar, en del där det framgick att den sökande hade rullstol och en del där det framgick att hen tidigare varit sjukskriven för psykisk ohälsa (men numera var frisk). Samtidigt skickade de kontrollansökningar, som på alla övriga punkter var likvärdiga.

Resultatet från projektet [HIRE? A mixed-method examination of disability and employers inclusive working life practices](#) visade att rullstolsburna måste söka dubbelt så många jobb för att bli kallade på intervju. Psykisk ohälsa i bagaget gjorde att personen behövde söka 1,4 jobb mer än kontrollgruppen.

– De efterföljande intervjuerna med arbetsgivare visade en exkluderande syn på personer med rullstol. De sågs som mindre effektiva eller mer sjuka, säger Elisabeth Ugreninov.

Jubel under rådsmötet

Under miniseminariet om forskning deltog även Terje Olsen, forskare och redaktör för den vetenskapliga tidskriften [Nordisk välfärdsforskning](#).

Han lyfte områden som skulle behöva mer forskning och en av hans punkter möttes med jubel och applåder från medlemmarna i Funktionshindersrådet.

– Det borde göras en komparativ studie som tittar på hur implementeringen av CRPD funkar i de olika nordiska länderna, säger Terje Olsen.

Fokus på urfolk och FN-konventionen

CRPD, [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#), var ett återkommande tema under rådsmötet. Hela fredagen var vikt åt ett expertseminarium för att diskutera olika artiklar i konventionen, och lyfta problem och hinder som de olika länderna stött på.

Linn Bylund, seniorrådgivare på [jämlikhetscentret KUN](#), gav en kort introduktion ur ett urfolksperspektiv.

– Det saknas forskning. Urfolk nämns sällan och mest i bisatser i dokumentationen kring CRPD, säger Bylund och poängterar vikten av att ha ett helhetsperspektiv.

Själv arbetar hon med den samisk minoriteten i Norge.

– Allt är standardiserat och baserat på majoritetsbefolkningen, säger Linn Bylund. Kompetensen är låg och samhällets olika tjänster är dåligt anpassade.

”Det är drömjobbet”

Under rådsmötet arrangerades också ett litet seminarium om levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

Felix Andersen och Kenan Hadzijasufovic deltog och presenterade [Helt-med-ordningen](#), som förmedlar arbeten och följer upp så att både den anställda, kollegorna och arbetsgivaren har stöd. Det handlar om arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden.

– Det är oerhört givande, folk är så tacksamma över det arbete jag gör. Att ge äldre människor omsorg gör mig väldigt motiverad, det är helt enkelt drömjobbet, säger Felix Andersen som fått jobb på Fagerborghemmet, ett vårdhem i Oslo, genom Helt med.

Har mött flyktingar med funktionsnedsättning

Under rådsmötet lyftes även en diskussion om kriget i Ukraina.

– Det finns 2,7 miljoner människor med funktionsnedsättning i Ukraina. Det är en grupp som blir extra drabbad av kriget. Många av dessa personer kan inte ta sig ner i skyddsrummen, säger Marie Sten från [Funktionsrätt Sverige](#).

Det finns ett svenskt initiativ mellan femton organisationer som har kontakt med och samlar in pengar till National Assembly of Persons with Disabilities of Ukraine (NAPD).

Ett par av representanterna på rådsmötet berättade att deras organisationer mött flyktingar med funktionsnedsättning och bland annat fått frågor om hjälpmedel.

Sif Holst från [Danske Handicaporganisationer](#) poängterade att det är viktigt att lyfta funktionshindersperspektivet när vi pratar om de som befinner sig i krigets Ukraina, de som är på flykt och de som anlänt till Norden.

– Det finns ingen internationell organisation som har detta perspektiv i krisen. Mainstream-organisationerna, som exempelvis Röda Korset, behöver få in dessa perspektiv, säger Sif Holst.

Flyktingar med funktionsnedsättning – kriget i Ukraina

[Nordens välfärdscenter](#)

Av Christina Lindström, Nordens välfärdscenter

[24. mars kl. 12:56](#) ·

”Det finns 2,7 miljoner människor med funktionsnedsättning i Ukraina. Det är en grupp som blir extra drabbade av kriget. Många av dessa personer kan inte ta sig ner i skyddsrummen.”

När Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder nu möts under tre dagar i Oslo, med bland annat forskning, arbetsliv och mänskliga rättigheter på dagordning, lyfte Marie Sten från [Funktionsrätt Sverige](#) en diskussion om kriget.

Det finns ett svenskt initiativ mellan femton organisationer som har kontakt med och samlar in pengar till National Assembly of Persons with Disabilities of Ukraine (NAPD).

Ett par av representanterna på rådsmötet berättade att deras organisationer mött flyktingar med funktionsnedsättning och bland annat fått frågor om hjälpmedel.

Sif Holst från **Danske Handicaporganisationer** poängterade att det är viktigt att lyfta funktionshindersperspektivet när vi pratar om de som befinner sig i krigets Ukraina, de som är på flykt och de som anlänt till Norden.

”Det finns ingen internationell organisation som har detta perspektiv i krisen.

Mainstreamorganisationerna, som exempelvis Röda Korset, behöver få in dessa perspektiv”, säger Sif Holst.

Läs mer om den svenska insamlingen här:

<https://neuro.se/.../neuro-stoettar-funktionsnedsatta-i.../>

Läs mer om Rådets arbete här:

<https://nordicwelfare.org/funktion.../funktionshindersradet/>

Innhold

Rullstollsbrukere diskrimineras når de søker jobb	3
Jubel under rådsmøtet	4
Fokus på urfolk og FN-konventionen	4
"Det er drømjobbet"	5
Har møtt flyktingar med funksjonsnedsettning	5
Flyktingar med funksjonsnedsettnin – kriget i Ukraina.....	6
Innhold.....	8
1. Deltakere på Rådsmøte.....	10
Medlemmer av Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder	12
2. Gjennomgang av og kommentarer til referat fra Rådsmøte 3, 2.-3. november, 2021	14
3. Aktuelle nasjonale initiativer, nyheter eller saker siden sist	14
Danmark.....	14
Sif Holst er stadig nominert til FNs handicapkomite.	14
Finland	15
Färöarna	19
MEGD 40 år	19
Andre saker fra Færøyene.....	19
Grønland	20
Ny handicaptalsmann	20
Island	20
Norge.....	22
Sverige.....	22
4. Aktuelt fra Nordens velferdssenter	23
Informasjon om det nordiske sivilsamfunnsnettverket	23
Konferanse om eldrevennelige byer 8. og 9. november, Oslo.	23
Zero prosjekt pris til Fremtidens arbeidsliv.	23
Forslag til endringer i Støtteordningen	23
5. Aktuelt fra Nordens ministerråds sekretariat.....	27
Nordiskt program för samarbete om funksjonshindersfrågor 2023–2027	27
Arbeidet med nytt program for samarbeid på funksjonshinderområdet.....	38
Innspill og kommentarer fra Funksjonshindersrådet	39
6. Miniseminar om forskning på funksjonshinderområdet.....	43
Informasjon om Nordforsk	43
Aktuelle forskningstemaer og kunnskaps hull innen forskning på funksjonshemning og mennesker med funksjonsnedsettelse.....	43
HIRE?, UPTAKE og BUDGET – tre aktuelle forskningsprosjekter.	44
HIRE? A mixed-method examination of disability and employers inclusive working life practices.....	44
BUDGET	51
UPTAKE	53
Erfaringsnettverk om offentlige innsatser for mennesker med funksjonsnedsettelser	55
7. Miniseminar om levkår for utviklingshemmede.	57
HELT MED -inkludering av personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv.....	57

Høyere utdanning for personer med utviklingshemming.....	60
«TryggEst – vern av risikoutsatte voksne»	63
Diskusjon om Rettigheter, likestilling og levekår for utviklingshemmede.	63
8. Samarbeidet med det Norske ordførerskapet for Nordisk ministerråd 2021.....	67
9. Samarbeidet med neste års Islandske ordførerskapet for Nordisk ministerråd 2023	67
10. Rådets søkelys på barn- og ungdom med nedsatt funksjonsevne.....	68
11. Gjennomgang av ajourført aktivitetsplan og virksomhetsplan.....	68
Nordisk/Baltiske ekspertmøte om funksjonshinder politikk.....	68
Nordisk side arrangement på “15th Conference of State Parties to the Convention of the Rights of Persons with Disabilities”	68
Nordisk konferanse om funksjonshinderspørsmål i kultursektoren.....	69
Nordisk konferanse om universell utforming.....	72
Møte nr. 2 i Råd for nordisk samarbeid om funksjonshinder	72
Andre aktiviteter i 2022	73
12. Kommunikasjon fra Norden	73
13. Det Norske ordførerskapet avslutter rådsmøtet	76
14. MUNCH	76
15. Ekspertseminar om implementering av CRPD.....	77
Arbeidsoppgaver:	80
Sekretariat og arbeidsutvalget	80
Rådsmedlemmene:	81

1.Deltakere på Rådsmøte

Leif Olsen	VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd	Danmark
Sif Holst	Danske Handicaporganisationer	Danmark
Anna Caldén	SAMS–Samarbetsförbundet kring funktionshinder	Finland
Stina Sjøblom	Instututet för hälsa och välfärd – THL	Finland
Tóra við Keldu	MED	Färöarna
Barbara Álvsdóttir Thomsen	Almannamálaráðið Socialministeriet	Färöarna
Puridur Harpa Sigurdardóttir	Öryrkjabandalag Islands ÖBI	Island
Þór G. Þórarinnsson,	Socialministeriet	Island
Anna Bjørshol	Barne- unge og familiedirektoratet	Norge
Eva Buschmann	Funksjonshemmedes Felles Organisasjon FFO	Norge
Ola Balke	Myndigheten för delaktighet	Sverige
Marie Sten	Funktionsrätt Sverige	Sverige
Victor Krusell Sørensen	Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet	Grønland
Anders Meilvang	NIIK	Grønland

Sekretariat

Eva Franzén	Nordens välfärdscenter	Sverige
Christina Lindström	Nordens välfärdscenter	Sverige
Gunnar Michelsen	Nordens välfärdscenter	Norge

Gäster

Eeva Mielonen	Avdelingen for kunnskap og velferd (KV), Nordiska ministerrådets sekretariat.	Finland
Anna Herou	Leder for operativ virksomhet, NordForsk	Norge
Terje Olsen	Forskningsleder, Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning. Sjefsredaktør for Nordisk välfärdsforskning / Nordic Welfare Research	Norge
Elisabeth Ugreninov	Forsker ved Seksjon for helse- og velferdsforskning. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet	Norge
Marit Trommald	Direktør, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir.)	Norge
Felix Andersen	Assistent, Fagerborghjemmet i Oslo	Norge
Kenan Hadzijufovic	Jobbspesialist ved Sens	Norge
Jarle Eknes	Daglig leder i Stiftelsen HELT MED og Stiftelsen SOR	Norge
Inger Marie Lid	Professor, VID vitenskapelige høyskole.	Norge

Medlemmer av Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder

Uppdaterad: 25. mars, 2022

Land	Expert	Representant
Norge		
	Anna Bjørshol Direktør Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) Avdeling for rettferd og inkludering anna.bjorshol@bufdir.no Suppleant: Per- Christian Wandås Seniorrådgiver Helsedirektoratet Per-Christian.Wandas@helsedir.no	Eva Buschmann, leder Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon eva@cp.no Suppleant: Janne Skei Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) Janne.Skei@safo.no post@safo.no
Finland		
	Stina Sjöblom Specialforskare Instituttet för hälsa och välfärd THL stina.sjoblom@thl.fi Suppleant: Tea Hoffrén Planerare Social- och hälsovårdsministeriet Avdelningen för välfärd och tjänster Tea.hoffren@stm.fi	Anna Caldén Frivilligkoordinator SAMS–Samarbetsförbundet kring funktionshinder annacalden@gmail.com Suppleant: Pirkko Mahlamäki Generalsekreterare Handikappforum pirkko.mahlamaki@vammaisfoorumi.fi
Sverige		
	Ola Balke Utredare Myndigheten för delaktighet ola.balke@mfd.se Suppleant: Karin Flyckt Utredare, Socialstyrelsen karin.flyckt@socialstyrelsen.se	Elisabeth Wallenius Ordförande Funktionsrätt Sverige elisabeth.wallenius@funktionsratt.se Suppleant: Marie Sten Första vice ordförande Funktionsrätt Sverige marie.sten@funktionsratt.se
Island		
	Pór G. Þórarinnsson Socialministeriet	Þuríður Harpa Sigurðardóttir Ordförande

	thor.thorarinsson@frn.is Suppleant: Þór Hauksson Reykdal. Senior ráðgiver Socialministeriet thor.reykdal@frn.is	Islands handikappförbund (ÖBÍ) thuridur@obi.is Suppleant: Unnur Helga Óttarsdóttir Landsforeningen Throskahjalp unnur@throskahjalp.is
Danmark		
	Leif Olsen Seniorforsker, VIVE LeOl@vive.dk Suppleant: Hanne Warming Professor Roskilde Universitet hannew@ruc.dk	Sif Holst Næstformand Danske Handicaporganisationer sho@handicap.dk Suppleant: Anni Sørensen Landsforeningen LEV as@lev.dk
Färöarna		
	Barbara Álvsdóttir Thomsen, fuldmægtig i Almannamálaráðið Socialministeriet barbara@amr.fo Suppleant: Heini Petersen Fuldmægtig Socialministeriet heini.petersen@amr.fo	Tóra við Keldu Forkvinde MEGD tora@megd.fo Suppleant: Jónvør Christiansen Generalsekretær MEGD jonvor@megd.fo
Grönland		
	Jonna Broberg konsulent Socialstyrelsen jbro@nanoq.gl Suppleant: Victor Krusell Sørensen AC-fuldmægtig Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet viks@nanoq.gl	Anders Meilvang Formand NIIK anders@niik.gl Suppleant: Christina Johnsen Saninni Consultning christina@johnsen.gl
Åland		
	Gunilla Lindqvist Specialsakkunnig Ålands landkapsregering	Susanne Broman verksamhetsledare Ålands handikappförbund

	gunilla.lindqvist@regeringen.ax	susanne.broman@handicampen.ax Suppleant Henrik Lagerberg Styrelseordförande för Ålands handikappförbund henrik.lagerberg@aland.net
--	--	---

2. Gjennomgang av og kommentarer til referat fra Rådsmøte 3, 2.-3. november, 2021

Referat finnes her: <https://nordicwelfare.org/wp-content/uploads/2021/11/Referat-FunkRåd3-2-3-11-2021-003.pdf>

Ingen kommentarer eller merknader.

3. Aktuelle nasjonale initiativer, nyheter eller saker siden sist

<https://nordicwelfare.org/funktionshinder/funktionshinderspolitik-i-norden/>

Danmark

v/, Sif Holst

Sif Holst er stadig nominert til FNs handicapkomite.

Den Danske Regjeringen innstiller Sif Holst til FN's Handicapkomité i 2022.

<https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/maj/danmark-indstiller-dh-naestformand-til-fn's-handicapkomite>

Om Sif Holst <http://sifholst.dk>

Sif Holst er Nordens kandidat til FN's komiteen. Det oppfordres til aktivt å støtte hennes kandidatur i de nettverk og arenaer rådet har tilgang til.

Her er hennes kampanjevideo:
<https://youtu.be/nlFD33w58TE>

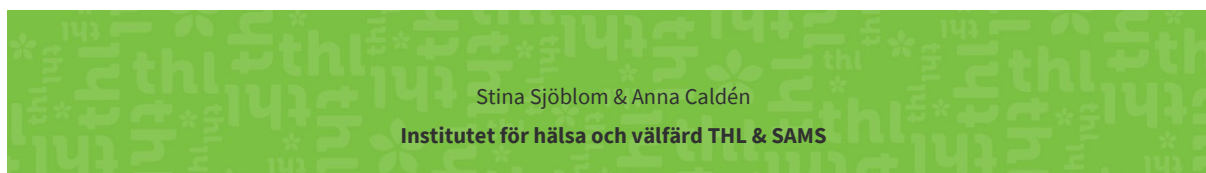
Finland

v/ Anna Caldén og Stina Sjöblom

Aktuellt från Finland

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder 23.3.2022 i Oslo

Aktuella ärenden och nyheter från Finland

- Propositionen gällande tillgänglighetsdirektivet (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, och genomförandet av direktivet i Finland har varit [öppen för utlåtanden fram till 1.2.2022](https://utlåtande.fi). (utlåtande.fi)
- Rådet för bedömning av lagstiftningen har gett sitt utlåtande 14.3.2022. (Statsrådets kansli)

Stina Sjöblom & Anna Caldén

Avslutade projekt och rapporter

Stina Sjöblom & Anna Caldén

Axplock bland projektresultat

- Statsrådet: [Utredning: Den byggda miljöns tillgänglighet beaktas inte fullt ut – inom lagstiftningen, genomförandet och övervakningen krävs det ytterligare utveckling](#) (3.12.2021)
*FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet i den byggda miljön:
Framtida lagstiftnings- och styrningsbehov*
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-275-6>
- THL: [Undersökning: Våldsutövaren är nästan alltid en bekant eller närstående till personen med funktionsnedsättning](#) (17.3.2022)

Stina Sjöblom & Anna Caldén

Axplock bland projektresultat

- THL Blogg: [En assistanshund möjliggör ett mer självständigt liv](#) (10.3.2022)
- SHM: [Försöksprojektet med personlig budgetering för personer med funktionsnedsättning stärkte kunskapsunderlaget](#) (4.3.2022)
- Aktuella projekt och program vid THL finns samlade i [Handboken om funktionshinderservice](#)

Stina Sjöblom & Anna Caldén

**Tack för er uppmärksamhet!
Thank you for your attention!
Kiitos mielenkiinnostanne!**

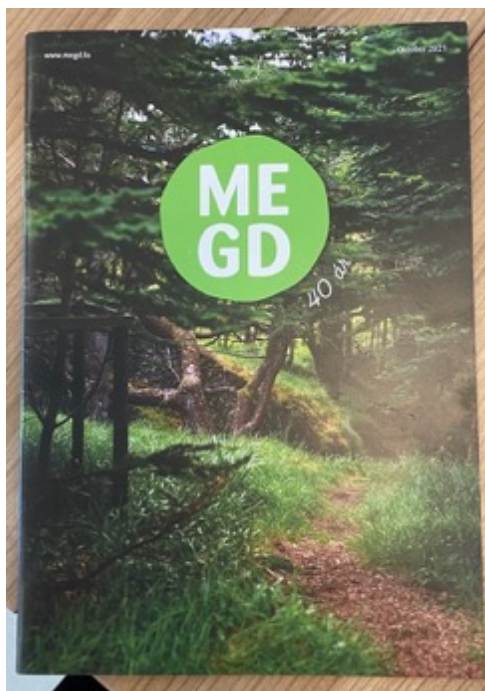
Stina Sjöblom & Anna Caldén

Färöarna

v/ Barbara Álvsdóttir Thomsen og Tóra við Keldu

MEGD 40 ár

MEGD feirer sitt 40 års jubileum med blant annet å gi ut boken "Vit liva og virka". Boken består av 24 personlige livsberetninger.

MEGD oppsummerte sine 40 år med denne presentasjonen.

Andre saker fra Færøyene

- Særlig utfordringer for mennesker med nedsatt funksjonsevne og familier med funksjonshindrede barn når helsepersonell streiker.
- Det er en vedvarende mangel på tegnspråktolker på Færøyen
- Turistindustrien på øyene satser på å gjøre tilbudene mer tilgjengelig
- Interesseorganisasjonene på Færøyene arbeider med å etablere en handicap talsmanns institusjon etter mønster fra Grønland.
- Socialministeriet jobber med å utvikle en ny handlingsplanene på funksjonshinderområdet.

Grønland

v/ Victor Krusell Sørensen og Anders Meilvang

Ny handicaptalsmann

Anja Hynne Nielsen er oppnevnt som nye handicaptalsmann på Grønland. Hun tiltrer stillingen 1. desember 2021.

https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2021/09/2309_handicaptalsmand

Island

v/ Þór G. Þórarinnsson og Þuríður Harpa Sigurðardóttir

Accessibility representative in all municipalities

The state, municipalities and ÖBÍ are collaborating on a major effort to improve accessibility for disabled people. This joint project aims for all municipalities to hire access representatives.

Their role is to initiate reportings on the current status, to receive suggestions from residents and identify accessibility shortcomings, to provide advice and consult with other local representatives in relation to new construction projects etc..

ÖBÍ is leading this initiative and has hired a project manager who is dedicated to the coordination of this effort.

He has been busy in contact with all the 68 municipalities, pushing for implementation to hire access representatives and to engage them on this effort. He has made good progress because today 46 accessibility representatives have been hired. At the beginning of 2021, there was no accessibility representative working for any municipality.

The initiative scheduled throughout the year 2022. It will greatly improve access to public transport, public buildings, parks and tourist sites. It is a hugely important project that will increase awareness within municipalities of the importance of accessibility.

In addition, I would like to tell you about a national campaign that was launched this March, called "Ramp up Iceland", where the goal is to create 1000 ramps for wheelchairuser in collaboration with municipalities outside the capital region for the next 4 years.

The campaign is led by an individual who last year started a similar campaign to make 100 ramps in the center of Reykjavík in collaboration with owners of shops, restaurants and others who wanted to make their services accessible. This individual initiative is now supported by the state and local authorities and by organizations of disabled people. We at the Icelandic Disability Alliance are a proud partner in this campaign.

Inclusive labor market

For many years, people with disabilities have been calling for real access to the labor market. Part-time work and flexible working hours are fundamental to this issue. Covid taught us that teleworking is a real choice that includes new adaptability and flexibility.

ÖBÍ and other organizations of disabled people are in constant dialogue with the government and the business community about the employment participation of disabled people. ÖBÍ has encouraged the trade union leadership to safeguard the living conditions of disabled people, and find solutions to increase part-time work and create flexibility.

Decision makers, both in the public and private sectors, must create the conditions for people with disabilities to have access to suitable jobs, flexibility and appropriate adaptation.

This is a challenge and does not happen in one day. The issue has been in the discussion for a long time. Now the government needs to lead by example by hiring disabled people to work and by making it easier for private sector employers to do the same.

We have high hopes that things will move now.

Ahead are two key events on this topic: - a meeting of the Confederation of Icelandic Employers in collaboration with the Association of Disabled People - and also a Conference on employment for disabled people, organised by ÖBÍ in collaboration with Þroskahjálp and the government.

An association was recently established for a collaborative project on the Innovation Activity of Disabled People. The Disabled People's Associations, the University of Iceland, the Women's Innovation Association and other parties are responsible for this project.

Last week, two large seminars were held, the first one was under the auspices of the Ministry of Social Affairs where ÖBÍ was a participant and later under the auspices of ÖBÍ.

At the first seminar, a report was presented on the drop-out of students from upper secondary schools.

The conclusion was that children from foreign backgrounds were most likely to drop out of school, followed by children of single parents and children of disabled parents.

The second seminar dealt with young people who are admitted to nursing homes for elderly people against their will. Ministries, the association of municipalities, associations for the protection of disabled people rights, as well as people with disabilities, brought their minds together to discuss these challenges and ways to bring about improvements.

Local elections are now ahead in Iceland. ÖBÍ intends to hold open meetings in 18 of the largest municipalities. The emphasis is on people with disabilities and their issues will be introduced and discussed. A presentation will be given on the CRPD and finally a panel will be held with the representatives of political parties that are running for local government.

Ukraine

Several organizations of disabled people have met with the Minister of Foreign Affairs and the Minister of Social Affairs, where they urged the government to receive disabled refugees to Iceland. The same organization started a fundraiser for disabled people in Ukraine. The Icelandic government has now agreed to receive refugees in vulnerable groups to Iceland.

Norge

Sverige

Aktuella nationella initiativ, nyheter och saker sedan sist, v/ Ola Balke, MfD

Funktionshindersstrategi

- Sektorsansvar för 28 myndigheter
- Systematisk uppföljning
- Fyra områden att utgå från i genomförande och uppföljning: UU, Brister i tillgänglighet, individuella stöd och förebyggande av diskriminering
- MFD samordnar

Ny nationell handlingsplan 2026

- Ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik
- Regeringen föreslår att socialtjänstlagen ändras så att det blir lättare att använda digital teknik i hemtjänst eller i särskilt boende.
- Exempelvis gäller det trygghetslarm med gps-funktion, läkemedelsrobotar och kamera för tillsyn i bostaden.

Tolktjänst

- Ny utredning presenterad 15 mars
- Två delar:
 1. Åtgärder för ett mer effektivt system, bland annat bidrag för tolkstöd i arbetslivet
 2. Stödja fortsatt utveckling av tolktjänsten genom förstärkt distanstolkning och förslag om en nationell funktion för samordning

Demokratisk delaktighet

- Bygga vidare på Demokratin 100 år
- Delaktighet i tidigare val (lägre)
- Bristande tillgänglighet
- Stöd till kommunernas valnämnder: checklistor, utbildning för röstmottagare, goda exempel

4. Aktuelt fra Nordens velferdssenter

o v/ Eva Franzén, Direktør, Nordens Velferdssenter

Informasjon om det nordiske sivilsamfunnsnettverket

<https://www.norden.org/no/news/nordisk-sivilsamfunnsnettverk-skal-stotte-opp-om-utviklingen-av-norden-som-baerekraftig-og>

Konferanse om eldrevennelige byer 8. og 9. november, Oslo.

Datoene etter Universell Utforming og bærekraft konferansen 7. november, Oslo

Zero prosjekt pris til Fremtidens arbeidsliv.

<https://fb.watch/cmro6Twm6K/>

Forslag til endringer i Støtteordningen.

<https://nordicwelfare.org/funktionshinder/stodordningen/>

Bakgrund

- Stödordningen startades 1990 i Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH), initiativet kom från organisationerna själva och saken beslutades av NNHs styrelse i samarbete med Nordiska ministerrådet
- Riktlinjerna förnyades 2008:
 - Elektronisk ansökningsblankett på webbsidan för Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) som koordinerade en beredningsgrupp bestående av handikapporganisationer
 - Ansökningarna in senast 1 november föregående år
 - Budgeten höjdes från 1,5 till 1,6 MSEK (innefattar 100 000 till administrering)

- Från 2016 beslutet om beviljning gjorts av NVCs direktör (saken beslutad av NVCs styrelse 6.11.2015)
- Ska stimulera till samarbete mellan funktionshindersorganisationer i Norden
- Ska stöda aktiviteter som skapar, säkrar och vidareutvecklar organisationernas nordiska nätverk
- Ska stöda projekt som bidrar till nya samarbetsområden och långsiktiga resultat i enlighet med prioriteringarna i Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder
- Inkludering av de baltiska länderna samt nordvästra Ryssland (pga kriget inget stöd nu till Ryssland)

Administrering och beslut idag

- Nordens välfärdscenter administrerar och förvaltar Stödordningen
- Två utlysningar per år:
 - Nätverksaktiviteter oktober-november föregående år ca 1 MSEK
 - Projektaktiviteter februari-mars beviljningsår ca 0,5 MSEK
- Funktionshindersrådet konsulteras under beslutsprocessen sedan 2018
- De rådsmedlemmar som på grund av intressekonflikt eller annan orsak inte anser sig kunna kommentera förslaget, ombeds att reservera sig och meddela om saken till NVC
- Beslutet fattas av NVC:s direktör på basen av beredning av en projektledare

Evaluerings 2018

- Stödordningen avgörande för små organisationer > möjliggör nordiskt samarbete
- Bör knytas närmare samman med andra nordiska funktionshinderspolitiska strukturer
- Nordens välfärdscenter borde arbeta med enkel kompetensutveckling för mottagare

Evaluerings 2021

- Stödordningen var med i evalueringen av hela det nordiska funktionshinderssamarbetet
- Konsulteringen av beviljningsbeslut föreslås tas bort från Funktionshindersrådet, i stället kan Rådet diskutera strategiska riktlinjer för Stödordningen

- Stödordningen kunde tas in som en del av den nordiska Handlingsplanen för funktionshinderssamarbete från och med 2023
- Stöd 2020 - 2022
- Ca 1,5 MSEK delas ut totalt

Nätverksstöd

- I genomsnitt 2/3 av totalsumman
- 2020: 31 ansökningar – 30 fick stöd
- 2021: 17 ansökningar – 17 fick stöd
- 2022: 25 ansökningar – 23 fick stöd
- Både mindre och större organisationer får stöd
- Stor bredd på olika typer av organisationer
- Schablonbelopp max 5000 SEK/nordiskt land, 9000 SEK/självstyrande eller baltiskt land + extra medel på grund av funktionsnedsättning
- Stöd 2020 - 2022

Projektstöd

- I genomsnitt 1/3 av totalsumman
- Aktiviteter med intressepolitiskt perspektiv, tex konferenser, kurser eller lägeraktiviteter för barn och ungdomar
- Kan också handla om informationsmaterial, metodutveckling eller digitala produkter
- Har i praktiken varierat mellan 50 000 SEK och 200 000 SEK
- 2020; 17 ansökningar – 8 fick stöd
- 2021: 13 ansökningar - 11 fick stöd
- 2022 9 ansökningar (behandlingen inte färdig)

Stödordningen från och med 1.1.2023 - förslag

- Bara en utlysning per år

- Schablonbelopp max 5000 SEK/land, max 9000/självstyrande och baltiskt land om högre kostnader
- Extra medel på grund av funktionshinder, tex assistans
- Extra medel för projektaktiviteter (tex skriftligt eller digitalt informations- eller metodmaterial)
- Digital verksamhet kan stödas (tex kostnader för tillgänglighet och tolkning), hittills har utgångspunkten varit fysiska möten och evenemang
- Utlysning i oktober- november för följande år
- Beslut december av NVCs direktör
- Funktionshindersrådet deltar inte i beslutsprocessen
- Rapportering senast 15 december
- Rapportering tas med i rapporteringen av funktionshinderspolitiska programmet
- Utbetalning januari (förutsätter godkänd rapportering)

Process

- Mars 2022: NVC förbereder ett förslag
- 24. mars: Förslaget diskuteras i Funktionshindersrådet
- 8 april: Digital enkät öppnas för organisationer
- 20 april: "Frågetimme" för organisationer digitalt
- 25 april: Enkät stängs
- Maj 2022: Justeringar i förslaget
- Juni 2022: Hela funktionshinderssamarbetet behandlas i ÄK-S (inklusive Stödordningen)
- Augusti 2022: NVCs administrering och roll färdig och information läggs på NVCs webbsida
- Oktober 2022: Utlysningen för 2023 startar
- December 2022: Beslut för 2023

Mera information

[Stödordningen | NVC \(nordicwelfare.org\)](#)

Handbok för sökande:

[Håndbok-for-Støtteordninga.pdf \(nordicwelfare.org\)](#)

Funksjonshinderrådet er invitert til å svare skriftlig om sine synspunkt på forslag til støtteordningen.

5. Aktuelt fra Nordens ministerråds sekretariat

v/ Eeva Mielonen, Seniorrådgiver Avdelingen for kunnskap og velferd (KV), Nordiska ministerrådets sekretariat presenterte forslag til nytt program som innledning til rådets arbeid med innspill.

Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023–2027 mänskliga rättigheter, inkludering och fri rörlighet

Principerna för välfärdssamhället i Norden handlar om medborgarnas förutsättningar att ha lika möjligheter och trygghet oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion, övertygelse, funktionsförmåga, ålder eller sexuell läggning. Alla har genom sina sociala rättigheter jämlik tillgång till hälsosystem, sociala tjänster, utbildning, kultur och arbetsliv.

Norden håller en hög profil internationellt sett när det gäller mänskliga rättigheter och jämlikhet. Mänskliga rättigheter, inkludering och delaktighet är genomgående principer i nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor. När vi beaktar mänskliga rättigheter från ett intersektionellt perspektiv visar vi respekt för personens unika situation när vi strävar efter jämlikhet, inkludering eller ser till en persons risk för diskriminering. Hur en person uppfattas eller bemöts grundas inte endast på en sak, som exempelvis kön, sexuell läggning, etnicitet eller funktionsförmåga utan bör ses utifrån en helhet.

I Norden strävar länderna efter en hållbar samhällsutveckling som bygger på de nordiska invånarnas möjligheter till individuell frihet och självförverkligande. Norden tydliggör genom sitt samarbete nyttan och värdet av ett inkluderande samhälle och universellt utformade digitala och fysiska miljöer. Universell utformning innebär att skapa inkluderande lösningar och göra samhället så tillgängligt som möjligt för alla.

Funktionshinderspolitik handlar om att bygga ett hållbart samhälle där ingen lämnas utanför. Målsättningen för funktionshinderspolitiken är inkludering av personer med funktionsnedsättning i alla samhällets områden. Politiken präglas av rättighetsperspektivet som fått ett globalt uttryck i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, UNCRPD. Tillgänglighet är en grundläggande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständigt och vara delaktiga på lika villkor i samhället.

Enligt *Vision 2030*¹ ska Norden bli världens mest hållbara och integrerade region senast 2030. Visionen har tre strategiska prioriteringar: Ett grönt Norden, Ett konkurrenskraftigt Norden och Ett socialt hållbart Norden. Funktionshindersarbetet har en central roll i förverkligandet av visionen. Detta gäller särskilt frågan om ett socialt hållbart Norden där universell utformning, tillgänglighet och inkludering är centrala perspektiv.

Handlingsplanen för åren 2021–2024² beskriver hur Nordiska ministerrådet ska arbeta för att uppnå visionens mål. Speciellt viktiga områden i handlingsplanen som det nordiska funktionshinders-samarbetet bidrar till är utvecklandet av arbetsmarknaden (mål 7), digitalisering och utbildning (mål 8) hälsa och välfärd (mål 9), grön omställning (mål 10) och inkludering (mål 12).

De tre dimensionerna av hållbar utveckling (grönt, konkurrenskraftigt, socialt hållbart) utgör en viktig del av det nordiska samarbetet och skapar förutsättningar för lika möjligheter och trygghet för alla. Det finns en tydlig koppling mellan *Vision 2030* och FN:s *Agenda 2030*³ genom att arbetet med visionen bidrar till förverkligandet av agendan och de globala hållbarhetsmålen. Utifrån Agenda 2030-budskapet "Leave no one behind" är det viktigt att Norden lyckas integrera jämställdhets-, barn- och ungdoms- och funktionshindersperspektiven. Hållbarhetspolitiska processer ska också inkludera och gagna personer med funktionsnedsättning. Det är därför viktigt att perspektiven integreras från början och genom hela genomförandet.

Internationellt samarbete inom bland annat Europarådet och FN samt inom EU bidrar till nordiskt mervärde genom ökad möjlighet till diskussion och samarbete. Här är också samarbete med de baltiska länderna viktigt.

Det nordiska funktionshinderssamarbetet bedrivs främst genom det Nordiska programmet för samarbete om funktionshindersfrågor, Nordens välfärdscenter (NVC) som är en institution under Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) och Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet. Nordens välfärdscenter administrerar också stödordningen för funktionshinders-organisationers nordiska samarbete och koordinerar den nordiska dövblindverksamheten som är en del av nordiskt samarbete gällande funktionshinder.

Detta program är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshinders-området och baseras på rekommendationer från aktiviteter i de två föregående handlingsplanerna och relevanta strategiska dokument inom det nordiska och internationella samarbetet.

¹ <https://www.norden.org/sv/declaration/var-vision-2030>

² <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1508280/FULLTEXT01.pdf>

³ <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor i en internationell kontext

Nordiska länder och Grönland, Färöarna och Åland har åtaganden om inkludering av personer med funktionsnedsättning på internationell nivå, bland annat som parter i FN-konventioner och i samarbetet inom Europarådet och EU. Detta gäller även de baltiska länderna. Det är värdefullt att nordiska länder samarbetar och drar nytta av att jämföra lärande och goda exempel kring frågeställningar om flerfaldig diskriminering, minoriteter, välfärd och demografisk utveckling.

Förenta nationerna

De nordiska länderna har förpliktelser gentemot och deltar aktivt i FN:s arbete för mänskliga rättigheter där de nordiska länderna håller en hög profil. Deklarationen om mänskliga rättigheter (1948) förbjuder våld och diskriminering. Målgruppsspecifika konventioner visar på särskilt utsatta grupper och förtydligar organets artiklar om generella mänskliga rättigheter från 1948 och hur de kan förverkligas för alla. Särskilt relevanta för detta program är konventionerna om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD), mänskliga och politiska rättigheter (CCPR), sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (CESCR), kvinnors rättigheter (CEDAW) och barns rättigheter (CRC). Även FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030 har hög relevans för det nordiska samarbetet.

Europarådet

De nordiska länderna deltar också aktivt i Europarådet vars samarbete om mänskliga rättigheter omfattar 47 länder och utgår från europeiska konventionen om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Alla nordiska länder har förbundit sig att följa dess stadgar. Europarådet har ett särskilt samarbete om ländernas arbete för att främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁴.

Samarbetsorganisationens parlamentariska församling, ministerråd, expertkommittéer för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och avdelningen för antidiskriminering har uppmärksammat temat genom konventioner och rekommendationer. Europarådet har gett ut flera publikationer inom området, särskilt om situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Istanbulkonventionen om kvinnors och flickors situation och rätt till hälsa och säkerhet är också relevant och har antagits av alla nordiska länder.

Europeiska unionen

Europeiska kommissionen publicerade under våren 2021 en ny strategi för personer med funktionsnedsättning: *En jämlikhetsunion: EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030*⁵. Syftet med strategin är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut och jämlikt i samhället. EU och alla dess medlemsländer har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Att stärka genomförandet av konventionen är ett gemensamt mål som främjas genom strategin. De centrala principerna i strategin är likabehandling

⁴ <https://www.coe.int/en/web/disability>

⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

och icke-diskriminering. Som flagship-initiativ ska EU-kommissionen i 2022 lansera "European resource centre *AccesibleEU*" som stöttar implementeringen av tillgänglighetskrav.

EU:s tillgänglighetsdirektiv (2019/882) som trädde i kraft våren 2019 kräver att myndigheterna och den privata sektorn gör vissa produkter och tjänster tillgängliga. Webbtillgänglighetsdirektivet (2016/2102) syftar till att göra offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga för användare, särskilt för personer med funktionsnedsättning. EU:s direktiv om jämlikhet på arbetsmarknaden (2000/78) påverkar direkt, liksom förordningarna om passagerarrättigheter som gäller för resor med buss (181/2011), båt (1177/2010), tåg (1371/2007) och flyg (264/2004) inom EU och inkluderar bland annat också Island och Norge. EU:s människorättsinstitut, FRA, har redovisat ett flertal rapporter om situationen för personer med funktionsnedsättning.

Syfte, mål och nordisk nytta

Programmets övergripande syfte är att bidra till en effektiv inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderpolitiska frågor. Nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor:

- ger nytta för länderna och gör skillnad för nordiska invånare med funktionsnedsättning
- kompletterar och stärker de nationella processer som pågår och som syftar till inkludering på samhällets alla områden
- fördjupar och ger synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering
- skapar förutsättningar för erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling för inkludering av personer med funktionsnedsättning inom strategiska områden och utvalda sammanhang
- ökar medvetenheten om funktionshindersperspektivet
- ökar graden av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till och inom Nordiska ministerrådets verksamheter
- stärker upplevelsen av Norden som en innovativ, inkluderande och socialt hållbar region där ingen lämnas utanför
- integrerar perspektiven hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts och ungdomsperspektiv i aktiviteter

Fokusområden och aktiviteter

Mänskliga rättigheter

Att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Inkludering

Att genom universellt utformade fysiska och digitala miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet och delaktighet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshinderperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

Mänskliga rättigheter

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) syftar till att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Alla Nordens länder har ratificerat UNCRPD och implementerar konventionens intentioner och rättigheter i sina förvaltningssystem. Det finns många gemensamma utmaningar i nordiska länder och liknande behov av mer och bättre kunskap och goda exempel på lyckad implementering. Aktiviteter i detta fokusområde stöttar processer för implementering av UNCRPD men involverar också andra konventioner och arbete med mänskliga rättigheter och funktionshinder generellt.

Aktiviteter inom detta fokusområde bidrar till Nordiska ministerrådets handlingsplan för Vision 2030 speciellt när det gäller mål 9 om en god, jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla och till mål 11 om att ge nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur. Aktiviteterna inom detta fokusområde bidrar också till mål 12: upprätthålla tilliten och sammanhållningen i Norden, de gemensamma värderingarna och den nordiska gemenskapen med fokus på kultur, demokrati, jämställdhet, inkludering, icke-diskriminering och yttrandefrihet.

1.1 Insatser som stärker kunskap och dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt Nordens röst internationellt

Syftet med dessa insatser är att skapa plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av effektiva instrument för implementering av UNCRPD. Insatserna stärker kompetensen hos personer som är involverade i implementeringen av UNCRPD och producerar kunskap om goda exempel vad gäller implementeringen av UNCRPD. Insatserna genererar synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering.

Ett flertal insatser har redan satts igång under föregående handlingsplaner. Nordens välfärdscenter koordinerar detta arbete inom ramen för sitt uppdrag enligt beviljningsbrevet från ÄK-S. Nordens välfärdscenter söker medel till och genomför insatserna tillsammans med relevanta nationella, nordiska och internationella samarbetspartner. Referensgrupper tillsätts vid behov och i dialog med berörda parter. Målsättningen är att under programtiden producera och sprida kunskap som kan användas i praxis för att följa implementeringen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Under programperioden arrangeras årligen nordiska evenemang vid FN:s statspartsmöten COSP för CRPD.

Genom stödordning för funktionshindersorganisationernas nordiska samarbete ges bidrag för nordiska möten och konferenser av intressepolitisk karaktär som arrangeras av en nationell eller samnordisk funktionshinderorganisation. Stödordningen stärker nordiskt samarbete mellan funktionshinderorganisationer i hela Norden och bidrar till erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande.

Dövblindverksamheten, som samordnas av Nordens välfärdscenter, har sin grund i att kunna implementera UNCRPD för personer med kombinerad syn- och hörselnedsättning, som är en sårbar och marginaliserad grupp i samhället. Det nordiska samarbetet är en förutsättning för att kunskapen inom dövblindområdet ska kunna utvecklas då varje enskilt land har för liten population av personer med dövblindhet för att driva det nationellt. Uppdraget omfattar utbildning, utvecklingsarbete, koordinering av gränsöverskridande arbete mellan verksamheter och organisationer inom dövblindområdet i Norden. Samarbetet riktar sig framför allt till praktiker, myndigheter och forskningsmiljöer. En viktig uppgift är att samordna utveckling och förmedling av kunskap i Norden genom projekt, arbetsgrupper, seminarier och nätverk.

För att stärka barn- och ungdomsperspektivet i nordiskt samarbete om funktionshindersfrågor ska det arrangeras årligen ett expertmöte med representanter från intresseorganisationer för unga med funktionsnedsättning. Förutom diskussioner om aktuella sakfrågor för barn och unga med funktionsnedsättning ska ungdomsrepresentanterna också få information om Nordiska ministerrådets program för samarbete om funktionshindersfrågor och Funktionshinderrådet.

1.2 Statistik och kunskap för att följa implementeringen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

I och med ratificeringen av UNCRPD rapporterar statsparterna om implementeringen till FN:s särskilda funktionshinderskommitté. Att sammanställa statistik och kunskap om hur UNCRPD implementeras i de nordiska länderna och Grönland, Färöarna och Åland är viktigt. Nordens välfärdscenter får ett förnyat uppdrag att samla kunskap om implementering av UNCRPD och följa upp de nordiska ländernas rapportering till FN och de rekommendationer som FN ger i sin granskning av nationell implementering.

Nordens välfärdscenter får också ett uppdrag att tillsammans med nationella och nordiska aktörer och forskningsorganisationer genomföra en granskning av hur olika internationella organisationer bland annat organisationer för urfolk arbetar med uppföljning av UNCRPD. Det bör också uppföljas hur relevanta aktörer som exempelvis *EU Disability Platform* arbetar med UNCRPD.

Även om alla nordiska länder har relativt mycket data, statistik och indikatorer för att följa situationen och utvecklingen av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning, mäter länderna på lite olika sätt, med olika metod och definition av grupper vilket försvårar en jämförande analys. För att följa utvecklingen och synliggöra svaga områden är det viktigt att ta fram jämförbar statistik inom funktionshinder.

Som en uppföljning till rekommendationerna i rapporten *Nordic indicators for cooperation on disability*⁶ ska det under programperioden tas fram och sammanställas statistik inom fyra områden: diskriminering, utbildning, arbetsliv och tillgänglighet. Mål för insatserna är att ta fram jämförbar statistik om funktionshinder i Norden och kunskap om implementering av UNCRPD i Norden. Samarbete med Nordisk Medicinalstatistisk Kommitté (NOMESKO) och Nordisk Socialstatistisk Kommitté (NOSOSKO) diskuteras. Projektets genomförande diskuteras med MR-JUST.

⁶ <https://nordicwelfare.org/wp-content/uploads/2021/06/Nordic-indicators-for-cooperation-on-disability-pdf-62-p.pdf>

Inkludering

En hållbar utveckling av den nordiska välfärdsmodellen bygger på att så stor andel som möjligt av den arbetsföra befolkningen är sysselsatta. Arbetslivet är en drivkraft i de nordiska välfärdssamhällena och har en central betydelse för näringslivet och individen. En stor och kompetent arbetskraft, goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö är avgörande för att skapa ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Detta fordrar en inkluderande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Det fordrar även informationsinsatser och attitydförändringsarbete bland arbetsgivare, arbetstagare och samhället i stort för att underlätta möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden.

Ett mer universellt utformat samhälle och utveckling av och tillgång till ny teknologi som även inkluderar utbildningsinsatser, möjliggör stärkt inkludering av och ökad självständighet hos personer med funktionsnedsättning. Aktiviteter som syftar till att öka tillgängligheten bidrar till att inkludera utsatta grupper som t.ex. invandrare med funktionsnedsättning. De nordiska ländernas samarbete och aktiviteter inom detta fokusområde bidrar till stärkt inkludering inom livets alla områden med speciell fokus på utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Under programperioden genomför ordförandelandet initiativ med relevans till nationell funktionshinderspolitik som bidrar till nordiskt nytta genom erfarenhetsutbyte och kunskapsproduktion.

Aktiviteter inom detta fokusområde bidrar till mål 7 i Nordiska ministerrådets handlingsplan: utveckla färdigheter och välfungerande arbetsmarknader med kompetensutveckling som matchar kraven som den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer och som stödjer den fria rörligheten i Norden. Aktiviteterna bidrar även till mål 8: dra nytta av digitalisering och utbildning för att binda de nordiska länderna ännu närmare varandra och till mål 9: en god, jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla.

2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Nordiska ministerrådet arbetar systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden. Arbetet med integrering av funktionshindersperspektiv i det nordiska regeringssamarbetet handlar om medvetandegörande, integrering och uppföljning av funktionshindersperspektiv i politikområdena samt internt arbete med tillgänglighet inom Nordiska ministerrådets sekretariat och institutioner. Det interna nätverket för funktionshindersperspektivets integrering inom Nordiska ministerrådet har en central roll i integrering av perspektivet i de olika politikområdena. Under programperioden ska sakområdesinriktad dialog stärkas med mål att stärka integreringen av funktionshindersperspektivet inom de olika politikområdena.

2.2 Tjänster för personer med funktionsnedsättning – tillgänglighet och delaktighet

Tillgänglighet handlar om att skapa möjligheter för alla i befolkningen att kunna delta i samhället på jämlika villkor, oavsett funktionsförmåga. Genom att vid offentlig upphandling utgå från universell utformning och ställa krav på tillgänglighet kan vi bidra till det. Dessutom finns det i vissa upphandlingslagar och annan lagstiftning krav på att hänsyn ska tas till alla användares behov och förutsättningar. Erfarenhetsutbyte om hur tjänster för personer med funktionsnedsättning tillhandahålls i Norden är viktigt. Många tjänster som personer med funktionsnedsättning är beroende av upphandlas med jämna mellanrum, det kan gälla t.ex. boendetjänster. Lovande praxis kan exempelvis gälla delaktighet av personer med funktionsnedsättning i upphandlingsprocesser så som individanpassade tjänster, tillgänglighet och förslag till att förbättra upphandlingen av tjänster inom social- och hälsovården.

Målsättning för projektet är att göra en kartläggning över lovande praxis i Norden när det gäller offentlig upphandling av tjänster för personer med funktionsnedsättning. Projektet bidrar till kunskapsutveckling om nya sätt att organisera tjänster. Projektet kan genomföras i samarbete med civilsamhälles- och forskningsorganisationer i dialog med nationella upphandlingsmyndigheter. Projektet är förankrad i ÄK-S.

2.3 Digital kompetens, universell utformning och delaktighet

Samhällets snabba digitalisering är både en möjlighet och ett hot för personer med funktionsnedsättning. För att uppnå digital integration måste digitala lösningar utformas så att de kan användas av alla och personer med funktionsnedsättning ska ha grundläggande digital kompetens. Digitaliseringen skapar också nya möjligheter för personer med funktionsnedsättning. Det handlar exempelvis om att självständigt kunna ta del av information och utföra tjänster som tidigare krävde personligt stöd eller kostsamma särlösningar. Med ny teknik och smarta digitala lösningar kan också arbetslivet öppnas upp för fler personer med funktionsnedsättning.

Projektets målsättning är att skapa plattform för erfarenhetsutbyte om universell utformning av webbplatser och mobilapplikationer och digital kompetens. Speciell fokus läggs på hur EU:s webbtillgänglighetsdirektivet (2016/2102) har implementerats i Norden. Direktivet syftar till att göra offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga för användare, särskilt för personer med funktionsnedsättning. Samarbete diskuteras med ÄK-U, MR-Digital och ÄK-S.

2.4 Inkluderande arbetsliv i Norden

Situationen för unga och vuxna med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden präglas fortfarande av utanförskap. Målsättningen är att samla kunskap och sammanställa statistik om personer med funktionsnedsättning och arbetsmarknad. Årliga expertseminarier och andra nordiska möten inom temat ska arrangeras under

programperioden. Dialoger upprättas med ILO:s *Global Business and Disability Network* och andra relevanta internationella organ och nätverk.

Projektets insatser förbättrar kunskapen och stimulerar samarbete om statistik, metoder, insatser och projekt knutna till arbetsdeltagande och funktionshinder. Som en del av helheten om Inkluderande arbetsliv i Norden ska projektet om utsatta grupper på arbetsmarknaden (2022–2024) som genomförs av arbetslivssektorn uppföljas. Under programperioden ska en utredning över hinder för personer med funktionsnedsättning att komma in i arbetsmarknaden i Norden tas fram. Som en del av utredningen ska det tas fram en kartläggning över åtgärder som bidrar till att minska dessa barriärer. Aktiviteterna och finansiering diskuteras med arbetslivssektorn, eventuellt även näringslivssektorn samt utbildnings- och forskningssektorn.

Fri rörlighet

Att uppmärksamma och undanröja gränshinder för mobilitet mellan länderna är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Även EU har särskilda satsningar för att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning. Aktiviteter i detta fokusområde främjar fri rörlighet för personer som riskerar att drabbas av gränshinder på grund av bristande tillgänglighet.

Aktiviteterna inom detta fokusområde bidrar till Nordiska ministerrådets handlingsplanens mål 7: utveckla färdigheter och välfungerande arbetsmarknader som matchar kraven som den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer och som stödjer den fria rörligheten i Norden och mål 8: dra nytta av digitalisering och utbildning för att binda de nordiska länderna ännu närmare varandra.

3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om fri rörlighet

Denna aktivitet förstärker kompetensen om funktionshindersperspektiv hos de aktörer som utreder och föreslår lösningar för gränshindersfrågor och höjer samtidigt kompetensen kring gränshinderssamarbetet hos medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder. Under programperioden ska Nordiska ministerrådet driva på att få till stånd samarbete för utveckling av lösningar för personer med funktionsnedsättning i Norden när det gäller exempelvis korta arbetsperioder i ett annat nordiskt land. Funktionshindersrådet stödjer genomförandet av dessa aktiviteter som en expertgrupp.

En statusrapport om nordisk mobilitet och funktionshinder tas fram. Rapporten fokuserar på gränshinder på social- och arbetsmarknadsområdet. Revidering av Biståndskonventionen uppföljs och dess betydning för personer med funktionsnedsättning ska analyseras.

Nordplus utbytesprogrammet erbjuder extra medel för de som behöver särskilt stöd på grund av funktionsnedsättning. Under programperioden uppföljs hur många studenter med funktionsnedsättning söker sig till utbyte via Nordplus-programmet. Samarbete

om marknadsföring av Nordplus-programmet via årliga möten för representanterna för unga med funktionsnedsättning sätts igång.

Årliga seminarier arrangeras och dessa involverar aktörer inom gränshinderssamarbetet. Det innefattar också dialog med teckenspråksnätverket angående tolkordningar och mobilitet. Tidigare aktiviteter om studentmobilitet ska följas upp. Samarbetet fortsätter mellan relevanta aktörer med ansvar för ministerrådets funktionshinders- respektive gränshindersagenda. Dessa är till exempel Funktionshindersrådet, Gränshindersrådet och informationstjänsten Info Norden. Aktiviteterna genomförs inom samarbetsorganisationernas ordinarie budgetar.

3.2 Uppföljning och utveckling av nya digitala lösningar mot gränshinder

För närvarande finns det inget ömsesidigt erkännande av funktionshinderstatus mellan EU:s medlemsstater, vilket leder till svårigheter för personer med funktionshinder, eftersom deras nationella funktionshinderskort kanske inte erkänns i andra medlemsstater.

EU:s funktionshinderskort (*EU Disability card*) säkerställer lika tillgång till förmåner över gränserna för personer med funktionshinder, främst inom områdena kultur, fritid, idrott och transport. Kortet fungerar som ett stöd för jämlik och aktiv delaktighet i samhället.

Finland och Estland har sedan 2016 varit med i en pilotgrupp för kortets användning. I EU:s strategi för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 finns det med ett flagship-initiativ om att göra EU:s funktionshinderskort tillgänglig i alla medlemsländer i 2023. Under programperioden kommer Finlands och Estlands erfarenheter med kortet uppföljas och plattformar för informationsutbyte inom temat organiseras.

Nordiskt elektroniskt ID och personer med funktionsnedsättning

Norden förväntas vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Världen digitaliseras i snabb takt och en integration av elektroniska identifieringssystem underlättar nordbornas kontakter med myndigheterna i de nordiska länderna. På nationell nivå har de nordiska länderna välfungerande elektroniska identifieringssystem. Inom det nordiska samarbetet har det tagits ett beslut om att det ska vara möjligt för digitala användare i de nordiska och baltiska länderna att använda ett eID från sitt hemland för att identifiera sig för digitala tjänster också i de andra länderna i regionen.

Under programperioden ska det utredas vilka tjänster för personer med funktionsnedsättning som kunde knytas till de nationella elektroniska ID-lösningarna, som ska kunna nyttjas över gränserna i Norden och Baltikum. Projektets genomförande diskuteras med MR-digital.

Uppföljning

En extern utredare genomför uppföljning 2024 och 2026. Resultaten redovisas till ÄK-S i samband med rapportering av programmet och Funktionshindersrådets arbete.

Utvärderaren har kontakt med projektledande verksamheter för respektive aktivitet.

Statusrapporten sammanställs av sekretariatet för ministerrådets Funktionshindersråd vid Nordens välfärdscenter. Status redogörs för Nordiska rådet 2023, 2025 och 2027.

Arbeidet med nytt program for samarbeid på funksjonshinderområdet

Alle ha fått tilsendt forslag til:

- o Nordiskt program for samarbeid om funksjonshindersfrågor – menneskelige rettigheter, inkludering og fri rörlighet
- o Mandat for funksjonshinderrådet
- o Styringsdokument for Støtteordningen.

Funksjonshinderrådet er invitert på å svare skriftlig på sine synspunkter på nytt program. Pr. 25. mars fikk Eeva Mielonen 11 skriftlige svar via survey, og innspill fra møtet.

Innspill og kommentarer fra Funksjonshindersrådet

Har du noen synspunkter på navn: **"Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor – mänskliga rättigheter, inkludering och fri rörlighet"**.

- Nej, jeg tycker att namnet är ganska beskrivande
- Jeg kunne godt tænke mig at diskutere om man kunne erstatte inkludering med fællesskab.
Alle har glæde og nytte af at være ligeværdige deltagere i fællesskaber, der rummer menneskelig forskellighed og mangfoldige ressourcer. Herigennem frigøres fælles ressourcer, der har betydning for både den sociale bæredygtighed og er produktive i forhold til programmets øvrige mål.
- Kunne vi fått inn begrepet likestilling istedetfor inkludering?
- Det måste framkomma att vi fortsatt arbetar för dessa tre områden eftersom världen nu har förändrats igen och ingenting kan tas som självklart. Funktionsnedsatta mänskliga rättigheter bör också tryggas i kris och konflikter. Vad gäller fri rörlighet ska vi arbeta för att det blir ännu bättre i Norden vad gäller detta, ännu är det rätt så utmanande ifall man som funktionsnedsatt vill röra sig till och från de nordiska länderna vad gäller studier och arbete. Texten ok!
- Nordiskt program för samarbete om rättigheter för personer med funktionsnedsättning - implementering, inkludering och fri rörlighet
'Funktionshindersfrågor' är vagt - vad avses?
- Navnet er fint
- Alternativt forslag
Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor - Leaving No One Behind
- Jeg tænker at rækkefølgen i navnet kan ændres. Mänskliga rättigheter, inkludering och fri rörlighet - nordiskt program for samarbete om funktionshinderfrågor.

Har du noen synspunkter på programmets tre fokusområden:
mänskliga rättigheterinkluderingfri rörlighet

- Dekker alle fornuftige områder
- Bra områden
- Jag tror att synsättet med mänskliga rättigheter är mycket viktigt och mycket viktigt för att de nordiska länderna ska implementera CRPD i sina lagar. Jag tror att funktionshindrade barn och funktionshindrade vuxnas deltagande i samhället är väldigt viktigt. Det är viktigt att barn får möjlighet att delta i utbildning, fritid, idrott och annat på lika villkor som icke-handikappade barn. Funktionshindrades deltagande i samhället är mycket viktigt. Särskild uppmärksamhet behöver ägnas åt hur funktionshindrade vuxna kan delta på arbetsmarknaden genom lämplig anpassning, deltagande i politiken och annat deltagande på lika villkor med andra.
- Mänskliga rättigheter: Fint at fastholde fokus på implementeringen af Handicapkonventionen
inkludering: den grundlæggende værdi heri er vigtigt, men nuancer heri kan diskuteres jf. mit svar til punkt 2.
fri rörlighet: er afgørende vigtigt, men ikke meget værd uden 'fri deltagelse' jf.

sondringer knyttet til at tilgængelighed er vigtigt, men af begrænset værdi, hvis man ikke kan deltage i den aktivitet man er kommet frem til. Det kan derfor diskuteres om det vil give ekstra pondus at skrive "fri rörlighet og deltagelse". Her er også en sammenhæng til arbejdet med universelt design, der indeholder begge dele - tilgængelighed og deltagelse.

- jeg anbefaler likestilling fremfor inkludering
- Det borde bli lättare att arbeta och studera som funktionsnedsatt över gränserna i Norden. Tycker att texten är bra som den är
- Mänskliga rättigheter är alltför övergripande (inkludering och fri rörlighet är en del av det). Kanske hellre mänskliga rättigheter och FN-konventionen som övergripande/tvärsgående tema och därunder:
 - * implementering och uppföljning (hur vi gör och vad vi kan lära oss av varandra i Norden + vad vi vet och hur vi sprider kunskap till andra)
 - * inkludering (inom alla samhällssektorer och av människor i alla åldersgrupper + övrig intersektionalitet beaktat)
 - * fri rörlighet (som nordisk idé, i Norden, beaktat och inkluderat personer med funktionsnedsättning + intersektionalitet)
- Fokusområdena dækker det væsentligste.
- Under menneskerettigheder kunne være fokus på SDGs og implementering af CRPD (og SDGs). Foruden øget fokus på implementeringen af CRPD på forskellige niveauer Inkludering skal skiftes ud med Ligestilling og intersektionalitet. Under intersektionalitet kunne der fx være unge og oprindelige folk (og der mangler et selvstændigt punkt om oprindelige folk under punktet)
Under fri rörlighet - kan vi lære af de grænselukninger med videre som vi oplevede ved pandemien og det kriseberedskab vi oplever nu i forbindelse med Ukraine-krisen og det vi måske kommer til at opleve i forhold til klimakrisen.
- De er fine.

Tycker du att programmet är relevant med hänsyn till nationell funktionshinderspolitik?

- Ja
- Ja jag tror det
- Ja, absolut. Det er hjælpsomt at de øvrige nordiske lande også har fokus på de prioriterede områder og det er muligt at dele inspiration, erfaringer og viden.
- Ja
- Ja det tycker jag, det är relevant med tanke på de befintliga funktionshinderspolitiska utmaningar runt om i Norden
- Ja, men också viktigt att koppla till det som är relevant i övrigt internationellt samarbete (EU, Agenda 2030, FN, .. Unicef, WHO, ILO?). Att tänka på vilken är den 'nordiska nyttan'. Kring vilka ärenden är det speciellt viktigt att samarbeta nordiskt?
- Ja. Især punkterne ang. statistik og opfølgning på implementering af UNCRPD er relevante for Grønland. Mht. de fire områder for nordisk sammenligning er det måske også relevant at måle på sundhedstilstand og adgang til sundhedsydelser for personer med funktionsnedsættelse.

Programmet bør indeholde indsatser der tager hensyn til "urbefolkninger" i nord. Dvs. folk som ikke taler majoritetens sprog og derfor møder særlige udfordringer i forbindelse med at modtage støtte. Denne gruppe bor også ofte langt fra store byer og tjenester. Dette er en særlig udfordring som bør inkluderes i indsatser og fokusområder.

Projektet ang. et inkluderende arbejdsmarked er særligt relevant for Grønland.

- Ja
- ja.

Har du synspunkter på aktivitet for å styrke barne- og ungdomsperspektivet i funksjonshinderarbeidet.

Se forslag til aktivitet under fokusområdet menneskelige rettigheter: För att stärka barn- och un...

- Bra
- Jag tycker att det är bra med ett professionellt möte med funktionshindrade barns intresseorganisationer, där deras företrädare ingår. Det är viktigt att säkerställa lika tillgång för barn, unga med funktionsnedsättning till utbildning, socialt arbete och fritid samt för icke-handikappade barn och unga.
- Det er et meget vigtigt initiativ.
Jeg vil foreslå at man tager de unge med på råd i forhold til, hvordan mødet forberedes, gennemføres og efterbehandles på måder der understøtter de ungers perspektiver og foretrukne måder at arbejde på.
- God ide!
- Barn och unga med funktionsvariation borde höras mer och det borde vi blir bättre på. Kanske man i framtiden kunde ha en fast plats i rådet för någon som representerar de unga?
- Ja, det är viktigt. Tema och innehåll skall vara utifrån barn och ungas behov och önskemål. Utveckla metoder för att få in perspektivet i våra (vuxnas) beslut och strukturerna som (oftast) upprätthålls ur ett vuxenperspektiv.
- Nej
- Barne og ungdomsperspektivet kan arbejdes med som interseksjonalitetsbegrebet (ligesom køn, oprindelige folk, etniske minoriteter og ældre)
- Tænker at vi mangler ungeperspektivet på Færøerne. Men det kan være at MEGD har mere til dette.

Har du noen øvrige kommentarer til forslaget til nytt program?

- Nei
- Jeg kunne ønske mig at programmet i højere grad lagde vægt på at mennesker med funktionshinder er en stor menneskelig og samfundsmæssig ressource, der kan bidrage væsentligt til alle områder af programmet og Vision 2030. Ved at skabe rammer for fællesskaber med menneskelig mangfoldighed kan der både skabes social sammenhængskraft og produktive ressourcer, såvel kvantitativt (flere på arbejdsmarkedet) som kvalitativt (større innovationskapacitet ift. til grønne løsninger og konkurrence).
- Nei, ikke p.t
- Fortsätt så här!

- Har redan tidigare kommenterat en del, så inte just nu.
- Det vil være relevant for Grønland at bidrage til udgivelser, rapporter, analyser o.a. i højere grad end tidligere for at udveksle kundskab, erfaringer, ensarte data etc.
- Nej
- Nej.

Har du noe synspunkter på forslag til nytt mandat for Funksjonshinderrådet?

- Nei
- Jeg synes det ser fint ud, men kunne måske ønske mig at der var muligheder for direkte dialog med politikerne i perioden.
- Nei
- Jag tycker vi kan fortsätta på samma sätt som tidigare, såväl funktionshinderorganisationer samt myndigheter/staten ska inkluderas. Jag tycker också de sätt som nomineringar görs på verkar vettiga
- Nej
- Interseksjonalitet inklusiv oprindelige folk
- Nei.

Har du noen synspunkter på forslag til Stödordningen 2023 og framover

- Nei
- Nej, jeg tænker at det er et spørgsmål, der bedst besvares af funktionshinder organisationerne.
- Nei
- Inga ändringar, liknande riktlinjer
- Stödordningen är viktig och därför viktigt att bedömningen av ansökningarna sköts professionellt och med insyn i substansfrågorna (om funktionshinder och nordiskt + nordiskt-baltiskt samarbete).
- Nej
- Nej
- Det som Eva Franzen præsenterede var fint. Synes det er fint at man kun søger 1 gang om året.

6. Miniseminar om forskning på funksjonshinderområdet

Informasjon om Nordforsk

v/ Anna Herou, Leder for operativ virksomhet

<https://www.nordforsk.org>

- NordForsk har for tiden ingen program som har funksjonshinder som hovedtema.
- Funksjonshinderperspektivet er med i programmet Holdbar statsutvikling.
- For at NordForsk skal vurdere å finansiere et Nordisk forskningsprogram må minst 3 nordisk organisasjoner går sammen med et relevant forskningsprosjekt.

Aktuelle forskningstemaer og kunnskaps hull innen forskning på funksjonshemning og mennesker med funksjonsnedsettelse.

v/ Terje Olsen, Forskningsleder, Gruppe for velferd og levekår, Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning. Sjefsredaktør for Nordisk velferdsforskning / Nordic Welfare Research

- o <https://nordicwelfare.org/nb/publikationer/tidsskriftet-nordisk-valfardsforskning-nordic-welfare-research/>
- o og i redaktørgruppen for Scandinavian Journal of Disability Research <https://www.sjdr.se>

Beskrivelse av pågående forskning

Typisk: Den samfunnsfaglige forskningen er ofte avgrenset til spesifikke grupper og arenaer.

Nordisk nettverk for funksjonshinderforskning med 150 deltakere er overaskende balansert og har avklarte relasjoner med myndigheter. På Engelske konferanser er forskningen med kritisk, eller i opposisjon til myndighets perseptive. Den nordiske er mer konstruktiv og i dialog med myndighetsperspektivet.

Henger sammen med mennesker med funksjonsnedsettelser sin stilling i Norden. Det er mindre påvirket av en brittiske «klasse» perspektiv/ klassekamp.

Forskningsbehov 1

CRPD er et stort forskningsområde.

Foreslår en Komparative studier av implementering av CRPD i Norden.

Dette er et tema vi vet lite om som er avhengig av en flerfaglig forskningstilnærming med et sammensatte forskningsdesign, blant annet; *juss, samfunnsfag og humaniora forskning*.

Dokument studier. Implikasjoner av lovverket. Kjennskap til CRPD, betydning for praksis.

Utforming av lovverket.

Implementering av enkelt deler av CRPD er interessant, blant annet; Artikkel 17, 29, 5 og 9, Vern om personlig integritet §17, Deltakelse i det politiske og offentlige liv §29, Likhet og ikke-diskriminering §5 og

Tilgjengelighet §9

Forskningsbehov 2

Foreslår et forskningsprosjekt på koordinering av sammensatt tjenester. Dette er komplekse praksiser på komplekse velferdsutfordringer som utfordrer velferdssystemene. Mennesker med sammensatte velferds, koordinerte tjenester.

Forskningsbehov 3

Rettsvern og beskyttelse mot vold/overgrep

- Strafferettspleien
- Systemer for oppfølging og varsling i førstelinjen
- Språk og forståelse
- Mangler en etterforskningskompetanse som man har på barn og utviklingshemmede som er offer. Jf. barnehusene.

En større komparativ studie er nødvendig på hvordan vi forstår og snakker om funksjonshinder i Norden.

Eks.: «Hat ytringer» mot mennesker med funksjonsnedsettelse.

HIRE?, UPTAKE og BUDGET – tre aktuelle forskningsprosjekter.

Presentasjon fra OsloMet og forskningsgruppe: «Nettverk for forskning om funksjonshemming».v/ Elisabeth Ugreninov. Forsker ved Seksjon for helse- og velferdsforskning. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet

elisabeth.Ugreninov@oslomet.no

- o <https://www.oslomet.no/om/nova/nettverk-forskning-funksjonshemming>
- o <https://app.cristin.no/persons/show.jsf?id=9724>

HIRE? A mixed-method examination of disability and employers inclusive working life practices

- ◆ *Finansiert av Norges forskningsråd, pr. nr. 273745.*
- ◆ *Koordinert av NOVA, OsloMet*
- ◆ *Foregår i perioden 2018–2022*
- ◆ *Et arbeidsliv for alle?*

Store forskjeller i sysselsetting mellom personer med og uten funksjonsnedsettelse i Norge

- ◇ Lav yrkesdeltakelse gjennom mange år
- ◇ Påvirkes i liten grad av politiske virkemidler
- ◇ 100 000 personer med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom ønsker å jobbe
- ◇ Diskrimineres jobbsøkere med funksjonsnedsettelse?

HIRE – Funksjonshemming og inkluderende arbeidslivspraksiser

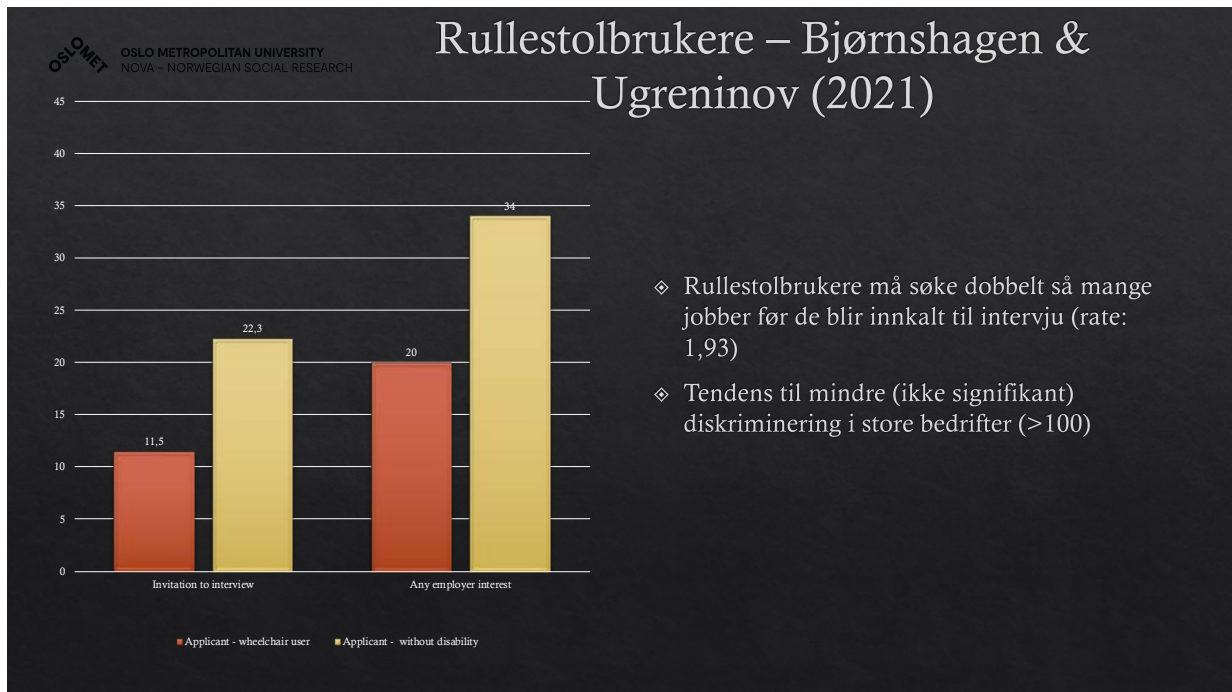
- ◇ Step 1. Screening av jobbsøkere
- ◇ Step 2. Faktorer bak seleksjonspreferanser
- ◇ Step 3. Kunnskap og samfunnsansvar
- ◇ Step 4. Ansettelsesbeslutninger

Feltekspériment - design

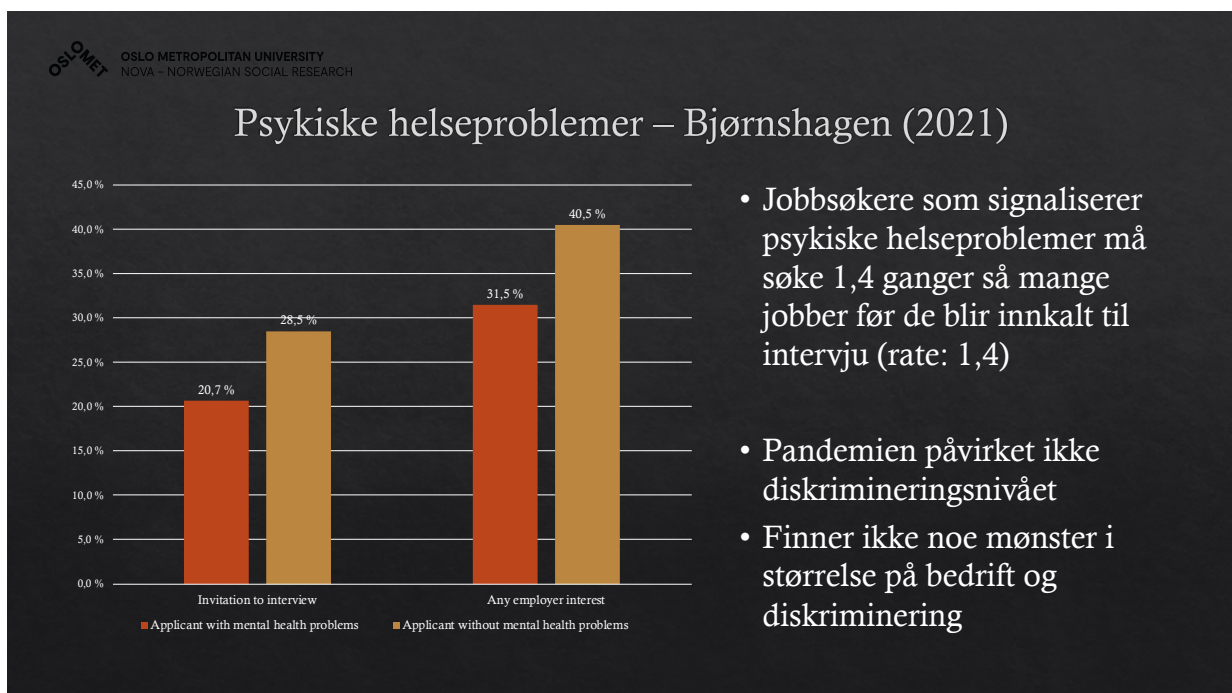
Fiktive jobbsøknader ble sendt til ledige stillinger i Oslo-området

- ◇ Rullestolbrukere (N= 1200/600 par)
- ◇ Psykisk helse (N = 1398/ 699 arbeidsgivere (310 før COVID-19, 389 under COVID-19))
- ◇ To jobbsøknader per yrke: Like kvalifikasjoner (utdanning, arbeidserfaring etc.)

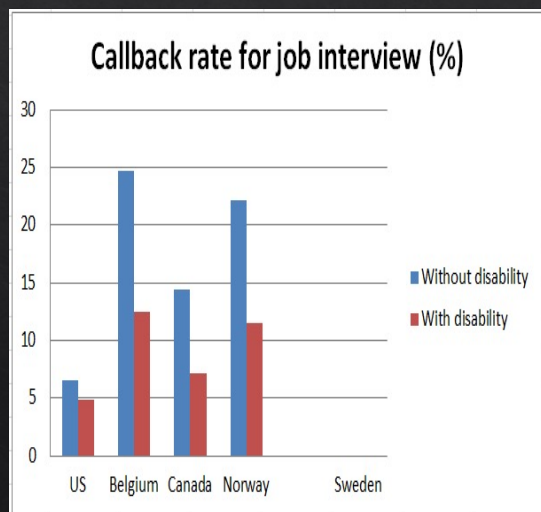
Eksperiment 1: Én av de fiktive søkerne oppgir å være rullestolbruker

Eksperiment 2: Én av de fiktive søkerne har hull i CV-en som forklares med psykiske helseutfordringer

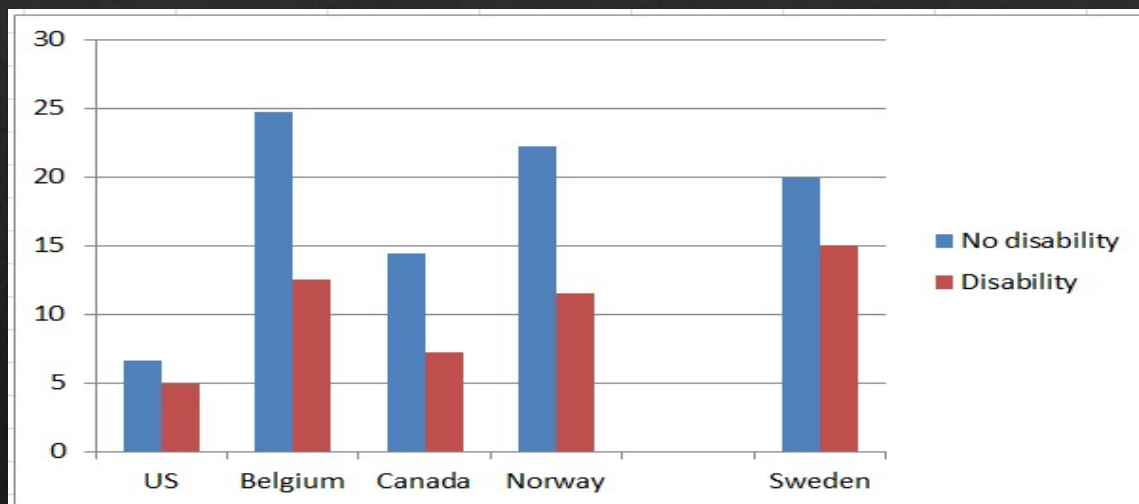

Norge – US & Canada

- ◊ Sammenliknet med andre land:
 - ◊ Velregulert arbeidsmarked
 - ◊ Sammenpresset lønnsstruktur
 - ◊ Sterkt stillingsvern
- ◊ For høy risiko for arbeidsgivere?
- ◊ Sjenerøst trygdesystem – lite samfunnsansvar?
- ◊ Diskrimineringsloven?

Sverige – Rooth, Ugreninov & Bjørnshagen (under arbeid)

Hvorfor skiller Sverige seg ut?

- Diskriminering
 - USA: ingen diskriminering i bedrifter som omfattes av ADA, forskjellsbehandling i bedrifter som ikke omfattes av ADA

- Norge: diskriminering av rullestolbrukere og jobbsøkere med hull i CV-en grunnet psykiske helseproblemer
- Sverige: diskriminering av rullestolbrukere, men mindre sammenliknet med nivået i Norge
- Sysselsetting
 - USA: 33.6%, 76% blant de uten funksjonsnedsettelse
 - Norge (AKU): 41, 74 i befolkningen
 - Sverige (AKU): 67, 77 i befolkningen
 - Handler svenske arbeidsgivere mer i tråd med lovens intensjoner i ansettelsesprosesser?
 - Lavere risiko? (midlertidige ansettelser, stillingsvern, lønnstilskudd)
 - Bedre (informasjon om) tilrettelegging? (kostnader, behandlingstid, regler...)

HIRE – oppfølgingsintervjuer med arbeidsgivere

- Intervjuer med arbeidsgivere utsatt for felteksperiment
- Kaja Larsen Østerud, forsker – NOVA, OsloMet

Oppfølgingsintervjuer

- 38 intervjuer
- Diskriminerende, likebehandlende og inkluderende arbeidsgivere
 - Stillinger:
 - Rullestol: IT, administrasjon, regnskap, salg, kundeservice
 - Psykisk helse: barnehagelærere, håndverker, frisør, butikkmedarbeider, sjåfør
- **Produktive vs. sosiale betraktninger**

Ekskluderende betraktninger - produktivitet

Rullestolbruker

Effektivitet ved kundebesøk

Tilgjengelighet utenfor kontoret

«- Og så tror jeg at en person med funksjonsnedsettelse hos oss i form av rullestol, for enkelte tjenester, vil

ikke kunne fungere, dessverre (...) i forhold til konkurransesituasjonen ute i markedet, så er det sånn at

vi er ekstremt, ekstremt avhengig av å være effektive, ekstremt avhengige.»

Ekskluderende betraktninger - produktivitet

Psykiske helseproblemer

Risiko for sykefravær

Være mentalt til stede på jobb

«- Det er det med at man fort kan tenke nettopp det at oi, hm, det kan jo faktisk bli en kostnad det her med

tanke på at man, ja at jeg kan se for meg at en sånn person plutselig blir bare borte.»

«- Hvis du skal jobbe med små barn som du er ansvarlig [for], altså du trenger å være mentalt stabil i møte

med disse følelsene.»

Sosiale ekskluderende betraktninger

Rullestolbruker

Fordommer: krevende personer som ikke bidrar

Vanskelig å inkludere i sosiale praksiser utenfor kontoret

« Vi har sånne sammenkomster. Ja, annenhver, tredjehver måned omtrent, alle mann. Og da har vi bare

brukt våre, kan du si sånn der hytter og landsteder og sånt noe (...) Så tenkte vi at da var

det liksom litt dumt da, å ha noen i rullestol. Så det var egentlig den eneste begrunnelsen for ikke å kalle inn

vedkommende.»

«Jeg blir jo litt redd for at det kan være en sånn krøpling som på en måte ikke bidrar, som på en måte heller

trekker energi fra gruppen da.»

Sosiale ekskluderende betraktninger

Psykiske helseproblemer

Fordommer: Sensitive og mentalt ustabile

Belastende for arbeidsmiljøet

«- En tanke som ville vært i hodet mitt fra starten av er jo hvordan vil dette påvirke resten av arbeidsmiljøet.

Nå kommer jo det selvfølgelig an på hvordan type utfordring og hvordan type psykisk helseutfordring

som ligger hos vedkommende. Men er dette noe som kan slå negativt ut på resten av de hundre

menneskene som er her hver dag?»

Inkluderende holdninger

Produktive fordeler gjennom spesifikke egenskaper og minoritetsperspektiver

Fokus på kompetansen

Sosiale betraktninger: bidrar til mangfold

Et relasjonelt perspektiv

«- Så jo større bredde vi har i personalgruppen vår, jo større sannsynlighet er det for at vi klarer å liksom

favne alle ungene, favne alle foreldrene på, på en veldig god måte. Fordi at man sitter med så utrolig mye

ulik erfaring da»

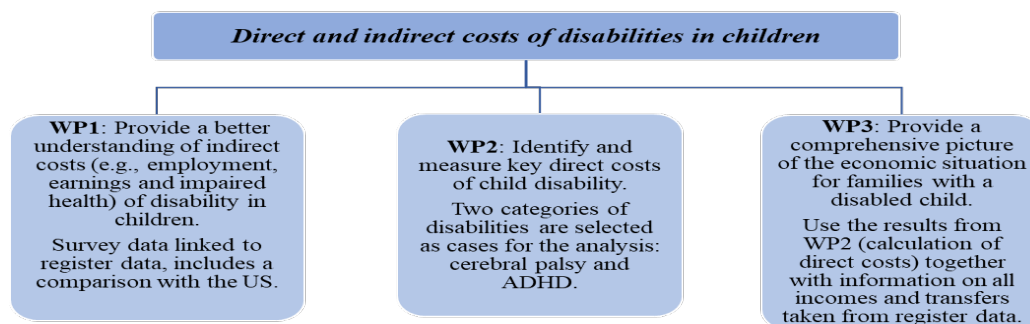
Noen utfordringer

- Jobbsøkere med funksjonsnedsettelse selekteres ut i ansettelsesprosessen
 - Hvordan endre holdning?
 - Erfaring - arbeidstrening

- Økt kunnskap – positiv erfaring, informasjon om funksjonsnedsettelse & yrkesdeltakelse
- Bare dårlig match?
- Hvordan redusere risiko for arbeidsgiver?
 - Lavere kostnad for tilrettelegging (tid, uklare regler)
 - Kostnadsfri tett oppfølging (eksterne)
 - Midlertidig ansettelse/prøvetid...
 - Lønnstilskudd
- Formelle krav og transparente ansettelsesprosesser

BUDGET

BUDGET

*Finansiert av Norges forskningsråd, pr. nr. 201862. Koordinert av NOVA, OsloMet
Foregår i perioden 2020–2023*

Finansiert av Norges forskningsråd, pr. nr. 201862. Koordinert av NOVA, OsloMet

Foregår i perioden 2020–2023

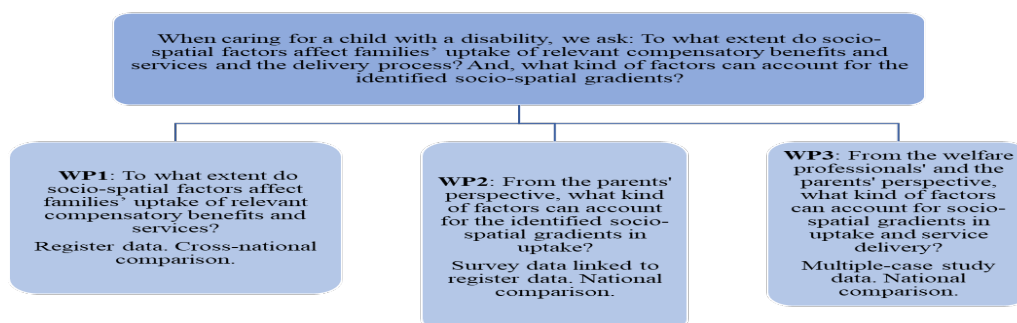
Kort om prosjektet

- Direkte kostnader
 - Referansebudsjett (ADHD & Cerebral parese)
 - Direkte utgifter til medisiner, ekstraustyr, transport, bolig og avlastning.

- Kvalitative intervjuer med familiers hverdagssituasjon for å få innsikt i hvordan det å ha barn med ADHD og cerebral parese kan påvirke utgiftene husholdningene står overfor.
- Indirekte kostnader
 - Registerdata – sosial ulikhet:
 - Foreldrenes arbeidsdeltakelse, sykefravær og helse
 - Barnas utdanningsoppnåelse
 - Spørreundersøkelse (representativ)
 - Innblikk i barrierer som hindrer yrkesdeltakelse blant foreldrene
 - Hvordan/i hvilken grad ekstra omsorgsbyrde påvirker foreldrenes helse, sosiale nettverk, strategier.

Resultat:

- Bidra med mer nyansert kunnskap om den totale økonomiske situasjonen til disse familiene
- Gi nyttige innspill til hvordan sosial ulikhet kan reduseres og hvordan et mer inkluderende arbeidsliv kan utformes

*Finansiert av Norges forskningsråd, pr. nr. 201877. Koordinert av NOVA, OsloMet
Foregår i perioden 2020–2023*

Finansiert av Norges forskningsråd, pr. nr. 201877. Koordinert av NOVA, OsloMet

Foregår i perioden 2020–2023

Kort om prosjektet

- Likeverdige helse- og omsorgstjenester:
 - I hvilken grad sosioøkonomisk status, innvandrerbakgrunn og bosted påvirker tilgangen til og bruken av stønader og tjenester.
 - Hvordan samarbeidet mellom familier og hjelpeapparatet kan bedres for å sikre rettferdig fordeling av stønader og tjenester, økt brukerinvolvering, og en mer helhetlig tjenesteyting.
- Forskjeller i bruk og nivå av ytelser (registerdata)
 - Sosioøkonomiske og geografiske forskjeller
 - Betydning av diagnoser (Downs syndrom, Cerebral parese, ADHD, autisme spektre) i interaksjon med sosioøkonomiske og geografiske forskjeller
- Søknadsprosessen – et foreldreperspektiv (spørreundersøkelse)
 - Sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i:
 - Hvem som ikke har søkt, eller ikke vet om rettighetene og/eller mulighetene
 - Vet om rettighetene, men har ikke søkt, eller fått avslag
 - Mottakere av ytelser

- Adekvat og effektiv ivaretagelse og behandling – et tilbyder- og foreldreperspektiv (kvalitativ)
 - Sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i:
 - Organiseringen av tjenestene
 - Kartlegging av familiens behov
 - Koordinatenes/tjenestetilbydernes rolle i planlegging og oppfølging av tilbud til foreldre og barn
 - Håndtering og ivaretagelse av brukerinvolvering

Nettverk for forskning om funksjonshemming, se:

<https://www.oslomet.no/om/nova/nettverk-forskning-funksjonshemming>

- Referanser
- [Bjørnshagen, Vegar](#) (2021). The mark of mental health problems. A field experiment on hiring discrimination before and during COVID-19. [Social Science and Medicine](#).
- [Bjørnshagen, Vegar](#); [Ugreninov, Elisabeth](#) (2021). Disability Disadvantage: Experimental Evidence of Hiring Discrimination against Wheelchair Users. [European Sociological Review](#).
- [Bjørnshagen, Vegar](#); [Ugreninov, Elisabeth](#) (2020). Labour market inclusion of young people with mental health problems in Norway. [Alter - European Journal of Disability Research](#).
- [Østerud, Kaja Larsen](#) (2020). Leading the Way? State Employers' Engagement with a Disability Employment Policy. [Nordic Journal of Working Life Studies](#). <https://tidsskrift.dk/njwls/article/view/122196>
- [Hyggen, Christer](#); [Vedeler, Janikke Solstad](#) (2021). Employer Engagement and Active Labour Market Policies. Evidence from a Norwegian Multi-Method Study. [Social Policy and Society](#).

Erfaringsnettverk om offentlige innsatser for mennesker med funksjonsnedsettelser

- Informasjon fra Leif Olsen og Stina Sjöblom om aktivitetene i erfaringsnettverk om offentlige innsatser for mennesker med funksjonsnedsettelser

To webinarer er planlagt, juni og august 2022. Tema klart.

Network on disability research and practice

Background

- ☐ At a normative level, there is great similarity in terms of the rights that people with disability are provided in legislation, concerning for example mobility and autonomy.
- ☐ At an institutional level, however, there is a great variety, both between and within the Nordic countries, in how support for people with disability is organised, how service is delivered, and how needs for specialization of skills and services are balanced with needs of normalization and integration of support functions.
- ☐ This variety at the institutional level is a source of 'Nordic surplus value' of knowledge and experience that, when shared, can inspire policy.
- ☐ NWC is a central hub for attaining this surplus value

Initiative: Network on disability research and practice

- ☐ To utilise NWC's function to further network activities within the area of disability
- ☐ To organise activities in collaboration between a range of organisations across the Nordic countries that can ensure proper focus of activities, proper involvement of relevant actors, and dissemination of knowledge in the relevant milieus and at relevant levels.
- ☐ To carry out a series of connected activities over the next 2½ years
- ☐ Participating organisations so far:

NVC, THL, Socialstyrelsen-Sverige, Helsedirektoratet-Norge, Socialstyrelsen-Danmark, VIVE

Aims

To complement existing and long-running Nordic initiatives within as well as outside NWC, with a particular focus on highly specialised services and service needs

To facilitate sharing of knowledge and experiences concerning disability research and practice, of both national, regional, and municipal levels

To integrate perspectives of users of disability services, practitioners within services for people with disabilities, as well as researchers

Format

Webinar form

- Possible access to many participants, from all relevant countries and localities
- Prepared and coordinated keynote speech(es) on recent research within the theme of the day

- Facilitation of panel discussion with perspectives from both practitioners and researchers on the theme of the day
- Recording of keynote and panel discussion available on webinar series website

Preliminary programme – March 2022

1. Organisation of responsibilities (June 2022)
2. Equal right to education - Inclusive schools and the organisation of individual support (August 2022)
3. Delivery of service
4. Measures of quality, progress, and user satisfaction
5. Governing and coordinating professionalisation and specialisation
6. Revisiting and comparing PA and related support functions

1. Organisation of responsibilities

This event focuses on how responsibility for providing support for people with disabilities is organised between different levels of government, and which forms of support are developed and prioritized, within the different systems, including what level of government is responsible for financing support. The event can be organised around a recent report by VIVE for the Danish Ministry of Social affairs and Services for the Elderly. The event could include country presentations of current debates concerning the division of responsibilities between the different levels.

Preliminary programme:

- Introduction to the webinar series
- Presentation from VIVE about **main similarities and differences** in terms of organisation of responsibility in the Nordic countries (based on VIVE report plus input regarding Finland, Greenland, Iceland, Faroe Islands (unsure about other autonomous units))
- Panel discussion: **Current debates about placement of responsibilities** concerning people with disabilities Panelist from each count is given eight minutes to a) Account briefly for current debate regarding placement of responsibilities, b) Add points to the provided comparison between the countries (e.g. important nuances for understanding the country in question, and c) Note main questions of interest to pursue comparatively

Input:

- **Themes/topics for webinars?**
- **Suggestions for speakers or panelists?**
- **?**
- **Please contact: Jacob Trane Ibsen**

7. Miniseminar om levekår for utviklingshemmede.

- Arbeid- Utdanning- Velferdstjenester

Miniseminaret ble åpnet med en innledning av Direktør Marit Trommald i Bufdir

HELT MED -inkludering av personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv

v/ Eknes, Andersen og Hadzijasufovic

Gjennom HELT MED skal personer med utviklingshemming få samme muligheter som andre til å velge blant jobber de er interesserte i. Gjennom deltakelse i arbeidslivet opplever de at de er inkludert og deltakende i samfunnet, på lik linje med andre. I jobben opplever de også at de er til nytte for andre.

Jarle Eknes er daglig leder i Stiftelsen HELT MED og Stiftelsen SOR. Han er spesialist i klinisk psykologi, og har vært redaktør og forfatter for seks fagbøker. Stiftelsen SOR jobber for gode levekår for mennesker med utviklingshemming, og opprettet HELT MED for å bidra til et mer inkluderende samfunn.

Felix Andersen har fått jobb på Fagerborghjemmet (sykehjem) i Oslo, gjennom HELT MED ordningen.

Kenan Hadzijasufovic er jobbspesialist ved Sens, og følger opp arbeidstakere og arbeidsgivere i HELT MED-ordningen.

www.heltmed.no og www.stiftelsensor.no

HELT MED!

INKLUDERING OG
DELTAGELSE

 Khrono

Nyheter

Debatt

Student

Ole Magnus Oterhals har en psykisk utviklingshemming, og har drevet med forskning og undervisning i 10 år. Nå har han, sammen med førsteforfatter May Østby, fått publisert en vitenskapelig artikkel med lettlest del.

Khronos utsendte fotograf, Rebecca Pettersson, møtte Ole Magnus Oterhals på Voksenopplæringen i Molde fredag. Her tar han timer ved siden av all det andre han holder på med, som for eksempel undervisning ved Høgskolen i Molde og ulike forskningsprosjekt. Foto: Rebecca Pettersson

1994 – 95 % av alle med utviklingshemming dagtilbud / arbeid

2017 – 47 % av alle med utviklingshemming dagtilbud / arbeid

Ny VTA-ordning

Ny NAV ordning for varig tilrettelagt arbeid i ordinært arbeidsliv.

Arbeidsgiver får ikke lenger midler fra NAV for å ansette personene.

I stedet brukes de samme midlene til ekstern oppfølging fra høyt kvalifiserte jobbspesialister.

Stortingsvedtak

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen statsbudsjettet for 2023.

Tilrettelagt oppfølging for personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv må være av varig karakter, og ha et omfang tilsvarende det som praktiseres i HELT MED-modellen.

Følgforskning og anerkjennelse

Forskningsmiljøene har pekt på HELT MED-modellen som spesielt vellykket, og svarer ut på mange av de problemene forskerne har avdekket.

Stiftelsen Dam tildelte Helseprisen til HELT MED.

HELT MED fikk også Sosiologforeningens praksispris.

Det handler ikke bare om oppfølgingen. Det handler om hele modellen og pakken av tiltak og tilnærminger som den landsdekkende organisasjonen HELT MED tilbyr.

Det unike med HELT MED

Det unike med HELT MED

- Merkevaren HELT MED
- Lettere å rekruttere arbeidsgivere og arbeidstakere
- Samarbeider med alle folkehøgskoler
- Likt innhold og samme høye kvalitet i hele landet

- Nasjonale og regionale avtaler med arbeidsgivere
- Toppforankring
- Flere og mer varierte arbeidsmuligheter
- Kvalitetssikring av oppfølging
- Utvelgelse, evaluering, landsdekkende og regionale kompetansenettverk
- Landsdekkende
- Kompetanseprogram
- Arbeidstakerne
- Sosiale nettverk
- Frivillighetsarbeid
- Trygghetsnummer
- Melde fra om mulig utnytting
- Arbeidstakere, arbeidsgivere, jobbspesialister
- Ambassadørprogram
- Arbeidstakerne selv som løfter frem muligheter i HELT MED-ordningen
- HELT MED-pakken
- Det unike med HELT MED
- HELT MED lyser ut stillinger
- Normal søkeprosess og rekrutteringsprosess
- Fokus på den enkeltes karrieremuligheter
- Internt og eksternt
- Normalitet og like muligheter

Høyere utdanning for personer med utviklingshemming

v/ Inger Marie Lid

Inger Marie er professor på VID vitenskapelige høyskole. Hennes forskningsinteresser er tverrfaglig funksjonshemmingsforskning, etikk, medborgerskap og universell utforming. Hun er sjefsredaktør for Scandinavian Journal of Disability Research

Inger Marie er sentral i etableringen av «Høyere utdanning for personer med utviklingshemming» med mål om å skape et studieprogram for personer med utviklingshemming.

<https://www.vid.no/studier/hoyskoleutdanning-i-menneskerettigheter-for-studenter-med-utviklingshemming/>

The Citizen's Project - CitPro - Everyday Citizenship for Persons in Vulnerable Situations
The CitPro Project is one of three appointed Excellence in Research projects at VID Specialized University 2020-2024.

<https://www.vid.no/forskning/vids-fremragende-forskningsmiljoer/the-citizens-project-citpro-everyday-citizenship-for-persons-in-vulnerable-situations/>

<https://www.vid.no/nyheter/vid-med-banebrytende-pilotprosjekt-innen-hoyere-utdanning-for-personer-med-utviklingshemming/>

<https://khrono.no/skal-tilby-hoyere-utdanning-til-personer-med-utviklingshemming/562695>

Høyere utdanning for studenter med utviklingshemming

Inger Marie Lid, professor, PhD, VID vitenskapelige høyskole

inger.lid@vid.no

Det nordiske funksjonshinderrådet, Oslo 24. mars 2022

Lenker med mer informasjon

<https://www.vid.no/studier/hoyskoleutdanning-i-menneskerettigheter-for-studenter-med-utviklingshemming/>

<https://khrono.no/skal-tilby-hoyere-utdanning-til-personer-med-utviklingshemming/562695>

<https://www.vid.no/nyheter/vid-med-banebrytende-pilotprosjekt-innen-hoyere-utdanning-for-personer-med-utviklingshemming/>

Bakgrunn for prosjektet

- Personer med utviklingshemming har i dag ikke tilgang til høyere utdanning
- Til tross for at CRPD (artikkel 24) 5 ledd som slår fast at «partene skal sikre at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til høyere utdanning, yrkesrettet opplæring, voksenopplæring, livslang læring på lik linje med andre»
- NOU 2016:17 på lik linje –anbefaler å utforske muligheter for høyere utdanning for personer med utviklingshemming
- Studietiden er for mange en viktig formativ periode i livet (selvstendighet, etablering av nye relasjoner, forberedelse til arbeidslivet)

Bakgrunn

- Bystyret bevilget penger til satsing på tiltak for inkludering av personer med utviklingshemming i arbeidsliv og utdanning
- Dialogmøter i 2018: høyere utdanning som et av fire ønskede satsningsområder
- Arbeidsgruppe startet i slutten av 2018, ledet av professor Inger Marie Lid ved VID vitenskapelige høyskole og Siri Johanne Koch-Larsen i Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid (EHA). Deltakere fra Stiftelsen SOR, Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU), Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) og Oslo voksenopplæring

Høyere utdanning for studenter med utviklingshemming

- Bruke erfaringene fra pilotprosjektet til på lang sikt å gjøre høyere utdanning tilgjengelig og mer inkluderende for alle
- Gjøre en viktig arena for personlig utvikling og livslang læring tilgjengelig for en del av befolkningen som ofte blir nedprioritert i læringssammenheng
- Skape positive ringvirkninger, særlig bakover i opplæringsløpet
- Bidra til holdningsendring

Pedagogisk og didaktisk oppgave

- Utvikle et faglig, sosial og pedagogisk opplegg tilpasset den nye målgruppen
- Finne ut hvilke støttende tiltak som kan bidra til å skape et fullt ut inkluderende studietilbud?

- Bygge på internasjonale erfaringer, blant annet fra Island, Canada, Italia og Irland

Lid, Inger Marie (2020). Universell utforming og samfunnsdeltakelse. CappelenDamm Akademisk, kap. 9: Skole og høyere utdanning.

Aktivitetene i prosjektet

- Utvikling og første gjennomføring av 30 ECTS i Stavanger og Oslo
- Utvikle på sikt et tilbud på 60 ECTS som kan tas over to år (som deltidsutdanning) 50% studieprogresjon
- Lage studie-og emneplan
- Forskning: Samarbeidsforskning og følgeforskning
- Utvikler utdanningen sammen med 6 studenter som ønsker å ta utdanningen

Involverte ved VID vitenskapelige

Fakultet for helsefag - Undervisning

CitPro: Fremragende forskningsmiljø - Samarbeid med NAV

Administrasjonen - Opptak

Undervisningsdekan - administrativ tilrettelegging av studie-og emneplaner

Aktivitetene i prosjektet

1. Starte arbeidet med å etablere et pedagogisk og didaktisk opplegg, faglig innhold og sosial støtte.
2. Utarbeide fag-og undervisningsplaner samt timeplaner
3. Rekruttering av studenter -intervju
4. Kurse ansatte i universell utforming –universell utforming i høyere utdanning
5. Fadderordning i samarbeid med bachelorstudenter for å sikre deltakelse og inkludering i studentmiljøet
6. Følgeforskning og evaluering: Medforskning

Fagtilbud

Høyere utdanning i menneskerettigheter

- CRPD
- Funksjonshemmingshistorie
- Forskerkurs (eksisterende)
- Verdier og relasjoner i profesjonell praksis

Tidpslan

- Oppstart av prosjektet august 2021
- Opptak av studenter vår 2022
- Oppstart av studie høst 2022
- Studentene vil ha en aktiv rolle i utformingen av innholdet i studieplanene

Finansiering

Sektoransvarsprinsippet fungerer ikke her

Midlertidig prosjektf finansiering blir nødvendig over flere år

Mulige finansieringskilder

2021-2023: Støtte fra Stiftelsen DAM (samarbeid med NFU), utviklingsprosjekt + en vesentlig egeninnsats fra VID vitenskapelige høyskole

Mål med prosjektet

Studietilbudet er en del av studietilbudet ved VID vitenskapelige høyskole og ved andre universitet og høyskoler

Styrking av grunnutdanningen

Styrking av tilbud innen livslang læring

Studentene ansettes i vanlig arbeid med vanlig lønn

«TryggEst – vern av risikoutsatte voksne»

<https://bufdir.no/vold/tryggest/>

Se videoene fra TryggEst

v/ John-Ingvar Kristiansen, seniorrådgiver i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLjpNlfkX49jGwRtmOkL0ngmzBP8HO-RVR>

Diskusjon om Rettigheter, likestilling og levekår for utviklingshemmede.

Medlemmene av rådet informerte om aktuelle problemstillingene, politikken og aktivitetene på Rettigheter, likestilling og levekår for utviklingshemmede i de Nordiske landene.

Medlemmene besvarte også spørsmål om tema. Her er de innkomne svar:

"Hvilke problemstillingene på dette området jobbes det for tiden med i ditt land?"

Sverige. Utredninger, lovforslag annen konkret politikk utforming eller lignende"

"Nasjonell strategi om psykisk helse og suicidprevenasjon har ett avsnitt om personer med IF og psykisk helse. Effekter av pandemien for personer med IF (bland annet Socialstyrelsen)."

Danmark. Social- og Aldreministeriet har ikke aktuelt initiativer i gang for mennesker med utviklingshæmning.

Muligheder uddannelse og job, bemanning på bosteder, ulighed i sundhed

Grønland. Der er ikke specifikke indsats for udviklingshæmmede. Der arbejdes på en handlingsplan for hele handicapområdet, der også inkluderer udviklingshæmmedes vilkår.

"Dårlig inkludering i skolen. Der er ikke tilstrækkelig kompetence hos lærere og skoleledelse. Børn med forskellige udviklingshæmning og dermed forskellige behov samles i specialklasse, hvor de marginaliseres. De fleste får ingen papirer på, at de har gennemført skolen.

Dårlig inkludering på arbejdsmarkedet. Manglende fokuseret indsats på området, herunder ingen samarbejde mellem myndigheder og erhvervsliv."

Finland. I Finland håller man nu på att slå ihop specialomsorgslagen med handikappservicelagen. Det betyder att det blir en enda speciallagstiftning som ska bli bättre på att fokusera på behov istället för diagnos. Fokus ska i framtiden ligga på individuell stöd och service
Der er ikke specifikke indsatser for udviklingshæmmede. Der arbejdes på en handlingsplan for hele handicapområdet, der også inkluderer udviklingshæmmedes vilkår.

En ny lag om funktionshinderservice (som leder till att den diagnosbaserade lagen om omsorg av personer med utvecklingsstörning inte längre gäller). Lagförslaget innehåller beslut med stöd som service. Begränsningsåtgärder från den gamla omsorgslagen kvarstår tills den nya lagen om självbestämmanderätt blir färdig.
Deinstitutionaliseringen har inte genomförts helt.

Island. ÖBÍ The Icelandic disability Alliance provides individual counseling and there are many who have spiritual challenges who take advantage of the counseling, regarding services and rights provided by the state and municipalities.

Færøylene. Vi arbejder hele tiden med at forbedre tilbud til folk med funktionshinder. Men jeg kan ikke påpege et konkret lovforslag.

Hvilke aktiviteter, programmer og satsinger jobbes det med i ditt land for tiden?

Sverige. "Kunskapsstöd till kommunerna om biträde av kontaktperson (Socialstyrelsen, SKR, Funktionshindersorganisationer, MFD).
Följeforskning om LSS och delaktighet (MFD)."

Danmark. "Socialstyrelsen arbejder aktuelt med følgende tre initiativer:
Forebyggelse af magtanvendelse på botilbud for mennesker med udviklingshæmning
o Projektet skal afprøve metoden LA2 (Low Arousal 2) med henblik på at understøtte forebyggelse af magtanvendelser på botilbud for mennesker med udviklingshæmning. Det skal afprøves, om metoden LA2 virker på målgruppen i den form, som den får
o Screening om udviklingshæmning og rusmiddelproblemer
Socialstyrelsen, VISO, gennemfører i 2021 et projekt om personer med udviklingshæmning eller lignende kognitive vanskeligheder, som har et problematisk forbrug af rusmidler. Målet med projektet er at udvikle en prototype på en indsats til behandling af misbrug hos målgruppen.

- o Metoder i arbejdet på botilbud for mennesker med udviklingshæmning
Socialstyrelsen gennemfører i 2021 en screening af eksisterende viden om virksomme metoder og indsatser på botilbudsområdet for voksne mennesker med udviklingshæmning. Målet er at styrke det socialpædagogiske arbejde på botilbuddene gennem forøget viden om virksomme kerneelementer og kvalitet i indsatserne.
- o Link: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/projekter-og-initiativer>

Socialstyrelsen lancerede sidste år en vidensplatform om handicap og beskæftigelse, hvori mennesker med udviklingshæmning også indgår i målgruppen. Platformen henvender sig til både til borgere, virksomheder og medarbejdere i kommunerne og tilbyder viden om lovgivning og støtteordninger og gode eksempler på at det er til stor nytte for både virksomheder og borgere, når de finder det rigtige job.

- o Link: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/vidensplatform-om-handicap-og-beskaeftigelse>

Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STUen), KLAP-job, ledsagerordning, sundhedstjek

Grønland. Der arbejdes for at forbedre adgangen til uddannelse. Der er politisk fokus på at flere elever i specialklasser skal have adgang til at tage afsluttende prøve i folkeskolen.

Finland. Man arbetar mycket med att förbättra arbetsvillkor samt möjligheter till arbete för personer med intellektuell funktionsvariation. Man arbetar även på att avveckla institutioner, såsom boende i form av institutioner.

Utbildningsmöjligheter för alla. Arbete för alla.

Island. "In 2015, amendments were made to the Compulsory Law in order to harmonize the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (SRFF). otherwise referred to in the memorandum with the amendments to the committee's general comments no. 1 to Article 12. SRFF. The purpose of the change was to remove all doubt that disability alone does not constitute a basis for deprivation, involuntary confinement or coercive treatment. It is worth noting that with the changes in the law, the authorization for involuntary confinement was increased to 72 hours, contrary to what the international community, interest groups and human rights representatives have repeatedly urged the state not to do. It is clear that the objectives of the amendments made to the Compensation Act have not been in line with the objectives of Article 12. CRPD, on the contrary.

A parliamentary committee was appointed in June 2019 following the adoption of a parliamentary resolution to carry out a comprehensive review of the Complaints Act,

which was a cause for celebration. It should be noted that the provisions of the CRPD regarding the abolition of all discrimination against persons with disabilities, the right of persons with disabilities to enjoy legal qualifications on an equal basis with others, supportive decision-making instead of substitute-decision should be taken into account. -making), the right of persons with disabilities to freedom on an equal basis with others, the abolition of compulsory treatment and medication on the basis of disability, as well as the right of persons with disabilities to appropriate adaptation. Following the review, the committee was expected to submit a bill at the end of 2020. To this day, the committee's work has been virtually non-existent and no information on its work has been found.

Even today, there has been little to no mention of the committee's work and no information about its work has been found.

Access to justice (Article 13: Access to justice) Financial support: People with disabilities are the largest minority, people with disabilities are more often than not less affluent and have a narrower choice than others. People with disabilities who intend to seek redress and use the help of lawyers have limited means to do so.

Coercive measures in health care are not in accordance with the human rights conventions that Iceland has ratified and committed to. The treatment of patients must always be based on the principle of primary care, or, above all, to avoid harm. Coercion causes the damage that is done. A system that allows for coercion is not rights-based.

For many years, the treatment of mental health problems has in part been subject to different laws than other treatment provided in the health system in Iceland. Staff turnover is high, the wards are supported by unskilled staff, there is a considerable shortage of specialized therapists, the treatment is homogeneous and innovation and progressiveness are low. Supervision of the activities seems to be limited, visibility is almost non-existent and the registration of incidents in the guise of idiots. Inside the country's psychiatric wards, coercion and coercion are a daily occurrence, but as has been stated during OPCAT monitoring, there is a lack of both legal authority for these measures and compliance with current law. When it comes to coercion and coercion, a.m.k. four-volume sections dealing with non-constitutional terms. Experience shows that the staff at National hospital do not know this law. Law of circumvention and rights protection and therefore violates the law due to ignorance. The ombudsman's visit report to three closed wards of National Hospital's psychiatric ward in October 2018 stated that the human rights of users were violated there almost daily. The ombudsman pointed out various other things, e.g. that daily outdoor activities were not guaranteed to everyone in these closed wards."

Færøylene. "Vi har værksteder for borgere udviklingsnedsætning. og så har vi andre jobtilbud, men ikke på samme måde som ""Helt med"".

Vi har et jobtilbud, hvor borgeren kan få løn for fuld tid, men kun arbejder de timer, som han er vurderet til at kunne arbejde. Lønnen bliver betalt af staten og arbejdsgiver.

Andre aktiviteter i ditt land du vil informere om?

Sverige. Nej, ikke for nuværende.

Danmark. TV Glad

Grønland. Ingen

Finland. Jag tror att vi bör samarbeta mer vad gäller att stärka levnadsvillkoren för personer med intellektuell funktionsvariation, det finns stora utmaningar ännu.

Brukar- och anhörigorganisationerna är aktiva (deltar i internationella forsknings- och utvecklingsprojekt), nätverkar och samarbetar. De är en resurs även i de kommande reformerna.

Island. It is also important to emphasize increased access for children and young people of all ages to mental health services, invest in prevention and education, make psychiatry part of the National Curriculum Guide for preschools and primary schools, and work to increase professional collaboration so that early intervention can be provided to children. and integrating services as well as building a bridge between child and adult mental health services.

8. Samarbeidet med det Norske ordførerskapet for Nordisk ministerråd 2021.

- Det Norske ordførerskapet aktiviteter i 2022.

Se pkt. 11 og 15.

9. Samarbeidet med neste års Islandske ordførerskapet for Nordisk ministerråd 2023

– Det Islandske ordførerskapet presenterer planer for 2023.

På grunn av at ordførerskapet for 2023 ble overført fra Sverige til Island ganske nylig har ikke Island kommet i gang med å planlegge innsatsområder eller aktiviteter for 2023.

10. Rådets søkelys på barn- og ungdom med nedsatt funksjonsevne

Diskusjon og refleksjon om hvordan tema som er tatt opp i dette møtet kan ha betydning for barne- og ungdomsperspektivet.

- Några av nyckelfrågorna är:
 - Hur bidrar aktiviteten till barns och ungas levnadsförhållanden och situation?
 - Har vi involverat barn och unga som berörs på ett meningsfullt sätt?
 - Hur berör det vi gör barn och unga?
 - Hur har arbetet påverkat barn och unga?

11. Gjennomgang av ajourført aktivitetsplan og virksomhetsplan.

v/ Gunnar Michelsen, sekretær for funksjonshindrerådet

Nordisk/Baltiske ekspertmøte om funksjonshinder politikk

Sted: Tallinn, ibis Tallinn Center

Tid: onsdag 30. (ca. 19:00 – 23:00) og torsdag 31. Mars (ca. 09:30 – 15:30)

Representanter fra Funksjonshinderrådet deltar som innledere, moderator og debatanter.

Nordisk side arrangement på "15th Conference of State Parties to the Convention of the Rights of Persons with Disabilities"

- Tid: 14.-16. Juni 2022
- Sted: Digitalt
- Tema: **Urfolk, mennesker med nedsatt funksjonsevne og funksjonshemmede barrierer**

- Deltakere: FN representanter

Funksjonshinderrådet inviteres til å delta.

Nordisk konferanse om funksjonshinderspørsmål i kultursektoren

Tid : 31. august og 1. september

Sted: Stockholm

Tema: Kunst og kultur for alle - Konferens om kultur og funksjons hinder i Norden

<https://nordicwelfare.org/evenemang/konferens-konst-och-kultur-for-alla/>

Inbjudan till konferensen

Konst och kultur för alla

Konferens om kultur och funktionshinder i Norden

31 Augusti, 17.00 - 21.00 (CEST)
1 September, 9.00 - 16.00 (CEST)

Konst och kultur ska vara tillgängligt för alla, och alla ska ha rätt att utveckla sin egen konstnärliga potential. Hur lyckas Norden anpassa kulturlivet så att personer med funktionsnedsättning får samma möjligheter att ta del av kulturutbud? Samt att även själv skapa konst? Den 1 september bjuder Nordiska ministerrådet in till konferens i Stockholm om ett kulturliv för alla. På scenen kommer bland andra Ben Evans, Jan Grue och Tuulikki Laes dela erfarenheter och diskutera lösningar och utmaningar.

Konferensen kommer att ta upp dessa teman:

- o Hinder för tillgång till konst och kultur
- o Anpassad kulturutbildning för barn, ungdomar och vuxna
- o Anpassningar för att möjliggöra konstnärligt skapande och kreativitet
- o Personer med funktionsnedsättning som konstnärer och artister på jämlik basis i den professionella konstindustrin.

Plats: Stockholm, Moderna Museet samt Nationalmuseet

Tid: 31 augusti kl 17.00 - 21.00 och 1 september

Arrangör

Konferensen arrangeras av Nordiska ministerrådet för Kultur samt Nordiska ministerådet för social- och hälsopolitik, och genomförs av Nordens välfärdscenter.

Målgrupp

Myndigheter, organisationer och institutioner som verkar inom kulturlivet i Norden.

Boende

Vi har reserverat ett antal rum på Hotel Kungsträdgården och Sheraton Stockholm hotell som går att boka för våra konferensgäster.

Mer information om våra talare, boende och programmet hittar du på våra eventsidor.

[Läs mer här](#)

För mer information [besök gärna vår hemsida](#).

Du kan också [ladda ner vårt preliminära program](#).

Registrera dig

Om du har problem med anmälningsknappen kan du följa [länken](#).

Kontaktinformation

- Gunnar Michelsen
Projektledare, Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder
+46 733 133 026
gunnar.michelsen@nordicwelfare.org
- Christina Lindström
Kommunikationsrådgivare
+46 70 832 86 44
christina.lindstrom@nordicwelfare.org
- Saga Löved
Evenemangsspecialist
+46 76 199 28 07
saga.loved@nordicwelfare.org

Varmt velkommen!

Avregistrera [Klicka här](#) | [Integritetspolicy](#)

Nordisk konferanse om universell utforming

- Tid: Mandag 7. november
- Sted: Oslo
- Tema: Bærekraftig utvikling og Universell Utforming
- Deltakere: Åpent

Funksjonshinderrådet inviteres til å delta.

Møte nr. 2 i Råd for nordisk samarbeid om funksjonshinder

- Tidspunkt: torsdag 24 og fredag 25. november
- Sted: Stockholm
- Mulig tema: Konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- Deltakere: Funksjonshinderrådet, 16 personer + sekretariat

Andre aktiviteter i 2022

Webinaria: Hvordan blir mennesker med nedsatt funksjonsevne diskriminert i Norden? For Funksjonshinderrådet og Nordisk Minister Råds Sekretariats interne nettverk.

Torsdag 19. mai 10:00 – 12:00

Sektor spesifikke møter mellom Funksjonshinderrådet og Nordisk Minister Råds Sekretariats interne nettverk.

12. Kommunikasjon fra Norden

v/ Kommunikatør Christina Lindström, NVC,

Hvordan kan sekretariatet bidra til medlemmenes kommunikasjon nasjonalt fra det nordiske arbeidet på funksjonshinderområdet?

Nordisk nytta

- Ambassadörer för det nordiska
- Sprida er nordiskt
- Fokus på "goda exempel"

Facebook

- Facebook: Nordens välfärdscenter

Twitter

— Twitter: @Nordicwelfare1

LinkedIn

— LinkedIn: Nordic Welfare
Centre
— Christina Lindström

Prenumerera på våra nyhetsbrev

- Nyheter från Nordens välfärdscenter
- Nyheter från folkhälsoområdet
- Nyheter från demensområdet
- Nyheter om aktivt åldrande
- Nyheter från dövblindområdet
- Nyheter från integrationsområdet

13. Det Norske ordførerskapet avslutter rådsmøtet

v/ Rådsleder Anna Bjørshol

14. MUNCH

<https://www.munchmuseet.no>

GRUPPEOMVISNING: BYGGET OG ARKITEKTUREN.

https://www.munchmuseet.no/hva_skjer/gruppeomvisning-bygget-og-arkitekturen/

15. Ekspertseminar om implementering av CRPD

Sted: Radisson Blu Scandinavia

Tid: 25. mars 2022 kl. 09.00-15.30

Program

Velkommen		
09:00	Odin Adelsten Aunan Bohmann , statssekretær Kultur- og likestillingsdepartementet	
09:05	Anna Bjørshol , avdelingsdirektør Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og leder Funksjonshinderrådet	
Innledende foredrag – oppspill til Statspartskonferansen for CRPD		
09:10	Linn Bylund , Likestillingssenteret KUN	Urfolk med funksjonsnedsettelse
09:30 – 09:40	Pause	
Tema 1 – rettsutvikling for bedre gjennomføring av konvensjonen		
09:40	Eilionóir Flynn , NUI Galway	Self-determination or protection? Legal obstacles for full realization of CRPD in Europe
10:10	Kjetil Mujezinovic Larsen , UiO	Endringer i norsk rett som følge av CRPD
10:30	Spørsmål/diskusjon i plenum	
10:50 – 11:00	Pause	
Tema 2 – innsatser for lokal kompetanse og gjennomføring – hva gjøres og status		
11:00	Ola Balke , Myndigheten for delaktighet	Hvordan jobber Sverige med å informere og engasjere kommunene?
11:20	Cecilie Sandness , Bufdir, og Tone Flaten statsforvalteren Trøndelag	Hvordan jobber norske myndigheter (Bufdir) og statsforvalterne med å sikre lokal gjennomføring?

11:45– 12:45	Lunsjpause	
12:45	Anna Caldén , Disability Rights committee	Arbeidet med lokal gjennomføring i Finland
13:05	Anja Hynne Nielsen , Handicaptalsmanden Grønland	Hva betyr det lokale selvstyret for arbeidet med funksjonshemmedes rettigheter?
13:25	Spørsmål / diskusjon i plenum	
13:55 – 14:10	Pause	
Tema 3 – retten til å bo og leve i lokalsamfunnet		
14:10	Rosemary Kayess , chair CRPD committee	The committees work on – “Guidelines on Deinstitutionalization of Persons with Disabilities, including in emergency situations”
14:30	Raimo Tengvall , Forum Virium Helsinki	Citizen participation and accessibility in smart city and smart mobility development
14:50	Spørsmål / diskusjon i plenum	
15:20	Avslutning / vel hjem	

Ekspert seminar on CRPD

Agenda

Welcome		
09:00	Odin Adelsten Aunan Bohmann , State secretary, Ministry of Culture and Equality	
09:05	Anna Bjørshol , Head of Department of Equality and Universal Design, Bufdir, and Norway’s representative on the Council of Nordic Cooperation on Disability.	
Introduction to the 15th session of the Conference of States Parties to the CRPD (COSP15)		
09:10	Linn Bylund , KUN Centre for Equality and Diversity	Indigenous persons with disabilities
09:30 – 09:40	Break	
Topic 1 – Legislative developments for strengthened implementation of CRPD		
09:40	Eilionóir Flynn , NUI Galway	Self-determination or protection? Legal obstacles for full realization of CRPD in Europe. https://drive.google.com/file/d/19MA-gt18U7BgBYvmQcfORGi3OlzFfQkH/view
10:10	Kjetil Mujezinovic Larsen , UiO	Necessary amendments in Norwegian legislation considering CRPD
10:30	Questions / discussion	
10:50 – 11:00	Break	
Topic 2 – Local competencies and implementation: status and best practices		
11:00	Ola Balke , Myndigheten for delaktighet	Implementation of CRPD in Sweden: How does Sweden work to inform and engage local authorities?
11:20	Cecilie Sandness , Bufdir, og statsforvalter Trøndelag	From the national to the local: How do Norwegian authorities (Bufdir) and the County governors collaborate on implementing CRPD at local levels?
11:45– 12:45	Lunch break	

12:45	Anna Caldén , Disability Rights committee	Examples of implementation of CRPD at local levels in Finland.
13:05	Anja Hynne Nielsen , Handicappedsmændene Grønland	CRPD the and the importance of self-governance: Stories from Greenland.
13:25	Questions / discussion	
13:55 – 14:10	Break	
Topic 3 – Living independently and being included in the community		
14:10	Rosemary Kayess , chair CRPD committee	The committees work on – “Guidelines on Deinstitutionalization of Persons with Disabilities, including in emergency situations”
14:30	Raimo Tengvall , Forum Virium Helsinki	Citizen participation and accessibility in smart city and smart mobility development
14:50	Questions / discussion	
15:20	Farewells	

Arbeidsoppgaver:

Sekretariat og arbeidsutvalget

- Fortsette samarbeidet med det norske ordførerskapet og avslutte de gjenstående aktivitetene i handlingsplanen
- Strategisk planlegging av prosjekter og aktiviteter under programmet for 2023-2027.
- Planlegge neste rådsmøte, november, Stockholm
- Planlegge overføringen av det Norske ordførerskapet for 2022 til det Islandske i 2023.
- Igangsette dialogen med det kommende Islandske ordførerskapet for 2023.

Rådsmedlemmene:

- Følge opp prosessen med å integrere funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerrådets virksomhet, blant annet ved å delta i møte med det interne nettverket og i møter med Nordisk ministerråds sekretariat.
- Delta på ekspertseminar om universell utforming og sosialøkonomiske konsekvenser
- Delta i arbeidet med Strategisk planlegging av prosjekter og aktiviteter under programmet for 2023-2027.
- Besvare spørsmål fra sekretariat og arbeidsutvalg, og bistå i saksutredning og arrangementer.

Anna Bjørshol

Gunnar Michelsen

Ordförande

Sekreterare

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Besøksadresse: Slupskjulsvägen 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Folkhälsan
Topeliusgatan 20
FI-00250 Helsingfors
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org

Nordens
velferdssenter